

Vaertlinck *contact*

Tijdschrift van de genealogische en heemkundige kring Vaertlinck vzw - Willebroek

Vaertlinck *contact*

Abonnement: 20 euro door storting op ondervermeld rekeningnummer

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr. D/2011/12484/5

Secretariaat

Vaertlinck vzw | p.a. René Pattyn | Molenweg 24 | B-2830 Willebroek

Contact

tel. GSM 0477 266 537 | rene.pattyn@telenet.be | www.vaertlinck.be

Praktische gegevens

Ondernemingsnummer 881 351 205

IBAN BE94 7512 0635 5214 | BIC AXABBE22

Erkende culturele vereniging Willebroek: culw083

De vereniging staat los van alle filosofische en ideologische strekkingen

Bestuursleden

Annie Van Dessel (Voorzitter)

Jan Peeters (Ondervoorzitter)

Gust Van Auvwenis (Ere-voorzitter)

René Pattyn (Secretaris)

Guido Van Humbeeck (Penningmeester)

Leon Bernaerts

Natalie Geuens

Rik Van der kriecken

Vaertlinck vzw is lid van

Colofon

Op de cover

Na het bouwen van twee sluizen op het kanaal, een in Kapelle-op-den-Bos en een tweede in Willebroek werd beslist het sas van Tisselt af te breken. Juist voor de Eerste Wereldoorlog in de jaren 1912-1913 werden de werken uitgevoerd. Er werden meerdere foto's gemaakt door de Brusselse fotograaf Adrien Louvois. Deze foto is genomen omstreeks 1899.

Editie

Jaargang 16 | nr. 1 | januari-februari-maart 2021

Werken mee aan dit nummer

René Pattyn
Annie Van Dessel
Leon Bernaerts
Natalie Geuens
Jan Peeters
Ward Goossens
Rik Van der kriecken

Vormgeving

Natalie Geuens

Eindredactie

Annie Van Dessel
René Pattyn

Verantwoordelijke uitgever

Annie Van Dessel
Voorzitter
Tisseltsesteenweg 92
B-2830 Willebroek

Redactieadres

Molenweg 24
B-2830 Willebroek
info@vaertlinck.be
www.vaertlinck.be

ISSN 1782-2785

Koninklijke Bibliotheek van België - Wettelijk depot nr.
D/2011/12484/5

Alle rechten voorbehouden. Het overnemen van teksten of beeldmateriaal kan slechts gebeuren mits schriftelijke toelating van de auteur en vermelding van het tijdschrift Vaertlinck Contact, jaargang en nummer. Elke auteur is individueel verantwoordelijk voor de inhoud van zijn of haar artikel.

Voorwoord

Het jaar 2021 ging van start ... met heel veel hoop!

Hierbij voor u een cadeau

Gevuld met heel veel virtuele knuffels,
Heel veel 'graag zien' en veel begrip!

Vaertlinck wenst u in 2021 iets goeds, iets lekkers
iets gek, iets gekkers, iets aardigs, iets liefs,
maar hoe dan ook iets ... POSITIEFS

Wij danken uit de grond van ons hart onze trouwe
abonnees voor hun steun.

Denkt u af en toe aan onze adverteerders?

U vindt ze steeds achteraan in ons blad.

Hun steun is voor ons onmisbaar en wordt
enorm geapprecieerd. Op hun beurt waarderen
zij uw bezoekje en lokale aankoop.

Samen op weg naar een sterk 2021!

De redactie

Inhoud

Dichtmetselen of betalen	02
mé nen bon (deel 1)	04
't huizeken	08
De heilige Roosencrans	11
Stamboomonderzoek	16
De raketput	17
Devos-Lemmens	20
Spreekwoorden en gezegden	24
Voornamen (deel 12)	27
Uit de oude doos	28
Een persoonlijk verhaal uit de groote oorlog	29
Openingsuren lokaal	34
Ere-en steunende leden	35
Advertenties	36

Dichtmetselen of betalen

Rond het jaar 1958 van vorige eeuw gebeurden in onze kanaalgemeente Willebroek rare dingen. Er verschenen enkele zwarte vlaggen aan de gevels van sommige huizen. Er waren talrijke mensen misnoegd.

Waarom die zwarte vlaggen?

Alle eigenaars op de beide kanaaloevers, ook in andere kanaalgemeenten, kregen elk jaar een aanslagbiljet, niet van de “belastingen” maar van de eigenares van dit kanaal, gevestigd in Brussel, nl. NV Zeekanaal en Haveninrichtingen verder genoemd als de Maritime.

Wie eigenaar van het kanaal is, is dit ook van de dijken waartussen het kanaal stroomt. Dit komt zeker normaal over. Ingewikkelder wordt het wanneer op die dijken wegen liggen die door het publiek gebruikt worden. Met andere woorden: te Willebroek en elders langs het kanaal liggen publiek gebruikte wegen op particulier eigendom. Langs de oevers van het kanaal staan woningen. De toegang tot deze woningen is alleen mogelijk langs deze wegen. Meteen moeten wij verwijzen naar ons Burgerlijk Wetboek. Daar staat nu een artikel – namelijk artikel 678 – waarbij bepaald wordt dat er altijd een afstand van ten minste 1,90 meter moet liggen van het ene eigendom tot het andere, eer je gerechtigd bent om naar het aanpalend eigendom toe een deur of een venster te “maken”. Dit artikel beschermd derhalve “uitzicht en toegang” van belendende partijen.

Voorbeeld: Als je een keuken optrekt moet die keuken als u er een venster en deur in voorziet en die gekeerd is naar de gebuur, minstens 1,90 meter van het eigendom van de gebuur moet verwijderd liggen. Dit verhindert dat je voortdurend beloerd wordt door uw bureu.

Slogan en dichtgemetselde woning, 1958

Op dit artikel 678 bestaat één grote uitzondering: alle bepalingen vervallen als je eigendom aan een openbare weg paalt. En juist hier ligt in Willebroek het kalf gebonden. Normaal behoren de kanaaldijken tot de openbare wegenis, hetgeen blijkt uit de gemeentelijke dienst die de rooilijn bepaalt.

De wegen op die dijken worden door de Maritime als privé beschouwd. En – volgens het wetboek – terecht. Daarom eist de maatschappij dan ook dat de eigenaars van de woningen langs de dijken “voor uitzicht op het kanaal, dit is op particulier eigendom”, lasten zouden betalen.

Wie niet betaalt, wordt voor het gerecht gedaagd en veroordeeld tot het dichtmetselen van ramen

en deuren. Elke vertraging in de uitvoering van het vonnis wordt beboet met een boete van vijf frank.

De eigenaars Frans Flies en Karel De Borger, twee burens aan de Oostdijk en wonende in nr 68 en 69 (bijna op de hoek Oostdijk/Molenstraat) metselden hun ramen en deuren dicht omdat zij zich niet neerlegden bij het vonnis. De meeste bewoners van de dijken zijn deze toestanden – wantoestanden noemen we ze – zo beu als koude pap. Het regent dan ook vele protesten bij het gemeentebestuur en de Maritime.

Jaren later is er een oplossing uit de bus gekomen en is het betalen van deze cijns afgeschaft.

Ondertussen zijn alle woningen op de Oostdijk onteigend en afgebroken. Op de hoek van de Mechelsesteenweg is een appartementsgebouw neergepoot met op het gelijkvloers Rijwielen Claessens.

Oostdijk Willebroek, 2020

*“Burgerlijk wetboek – AFDELING III – **Uitzichten op het eigendom van de nabuur***

Art. 675 ...

Art. 676 ...

Art. 677 ...

Art. 678. Men mag op het besloten erf van zijn nabuur geen rechtstreekse uitzichten of uitzicht gevende vensters, noch balkons of andere soortgelijke vooruitspringende werken hebben, tenzij er een afstand van negentien decimeter (...) is tussen de muur waar men die maakt, en het erf.

Art. 679 ...

Art. 680 ...

Art. 680bis ...”

René Pattyn

Foto's: wit/zwart. Weekblad Panorama, 1958, ongekende fotograaf.
Burgerlijk Wetboek.

40/45

want aan 't verleden komt geen einde...

HOE
BELGIË
OVERLEEFDE...

VAN BEZETTING EN BEVOORRADING

In de herinnering van vele Belgen is de Tweede Wereldoorlog blijven voortleven als de tijd van honger lijden, rantsoenzegels en zwarte markt. Vier jaar lang verdringt de strijd om het bestaan alle andere zorgen...

WAT ZULLEN WE ETEN?

Elke dag opnieuw worden mensen geconfronteerd met de meest noodzakelijke voorwaarden van het voortbestaan. Men begint echt te beseffen wat een korst brood en een stukje vlees betekenen. Wat men vandaag zal eten weet men meestal wel, wat morgen op tafel komt, blijft afwachten. Alle morele en intellectuele overwegingen moeten dan ook wijken voor de hoofdbekommernis: hoe geraken we aan voedsel om in leven te blijven? Een obsessie die gedurende de ganse oorlog

aanhoudt en oorzaak is van conflicten in families, onder vrienden en kennissen en die afgunst, wantrouwen en egoïsme in de hand werkt. In feite zijn de maatschappelijke verhoudingen overhoop gegooid. Er zijn nog twee klassen: zij die voldoende te eten hebben en zij die honger lijden... .

Al tijdens de eerste maanden van de bezetting begint het bevoorradingsprobleem zich af te tekenen, niettegenstaande de regering tijdens de mobilisatieperiode een aantal maatregelen getroffen had om, in geval

van oorlog, de ravitaillering van de bevolking zo vlot mogelijk te laten verlopen. De bevolking werd zelfs aangespoord om voorraden aan te leggen. Maar in de eerste dagen na de invasie loopt het al mis.

De onverwacht snelle opmars van het Duitse leger en de paniek die de burgers heeft aangegrepen, sturen alle plannen in de war en tevens is het bevoorradingsmechanisme totaal ontredderd door de vlucht van talrijke verantwoordelijken en het gebrek aan transportmiddelen. Bovendien hebben de verwoestingen door militaire operaties, evacuatie en vernieling van goederen door terugtrekkende geallieerde troepen alsmede de opeisingen door de bezetter; sommige stocks al flink doen slinken.

Gezien de verwarring die de inval en de vlucht meebrengen, worden talloze opslagplaatsen, magazijnen en winkels gewoon geplunderd en een ware rush naar levensmiddelen maakt zich meester van de burgerbevolking. Door handelaars, met méér commercieel doorzicht dan scrupules, worden een aantal waren uit de handel genomen en in verborgen bergplaatsen opgestapeld. De prijzen stegen onheilspellend in enkele weken..

Onder de leiding van Raymond DELHAYE, waarnemend secretaris-generaal bij het Ministerie van Volksgezondheid en Ravitaillering komt op 11 juni 1940 de eerste rantsoeneringstabel van de bezettingsjaren tot stand.

RANTSOENERINGSTABEL PER PERSOON EN PER DAG

-brood	225gr
of meel	170gr
-groene koffie	12,5gr
-gebrande koffie	10gr
-voedingsvetten (margarine, boter, reuzel, ossenvet)	50gr
-zetmeelhoudende producten	20gr
-zout	20gr
-suiker	30gr
-aardappelen	500gr

Helpt

ONS 'S LANDS VOEDSEL-VOORZIENING VERZEKEREN

Landgenooten,

Zijt gij er over accoord dat ook en vooral in tijden van rampspoed alle Belgen gelijk moeten zijn ? **JA ?**
Dat er ten opzichte van de voedingspositie geen verschil mag bestaan tusschen rijk en arm ? **JA ?**
Dat met het oog daarop alle middelen moeten aangewend worden om onze karige beschikbaarheden aan voedingsproducten **GELIJKMATIG** tusschen allen te verdeelen ? **JA ?**
Dan is het ook uw aller plicht om de politiek van het Ministerie van Landbouw en Voedselvoorziening, die geen ander doel nastreeft dan alle Belgen een zoo groot mogelijk en een gelijk rantsoen te verzekeren, met alle kracht te steunen.

Na moeizame pogingen zijn wij er in geslaagd het broodrantsoen op 300 gram te brengen.
Om dit rantsoen te kunnen verzekeren tot aan den nieuwen oogst hebben wij de medewerking noodig van alle landgenooten.

Verbruikers,

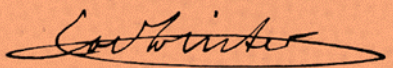
Weest solidair en weest tuchtvol.
In uw eigen belang verzoeken wij U geen broodgranen op de zwarte markt te koop, opdat wij in de gelegenheid zouden zijn U een rantsoen van 300 gram aan een matigen prijs te blijven bedeele.

Landbouwers,

Denkt er om dat vaderlandsliefde geen ijdel woord mag blijven. Uw vaderlandsche plicht is 's lands overheid toe te laten aan alle Belgen een behoorlijk rantsoen te bezorgen. Daarom vragen wij U niet alleen ALLES te leveren wat gij ingevolge uw teeltplan moet leveren, maar daarenboven al uwe excedenten af te staan. Alleen de levering van deze excedenten zal ons in staat stellen het broodrantsoen op 300 gram te behouden.

LEVERT AL UW BROODGRANEN AAN 'S LANDS VOEDSELVOORZIENING.

DE SECRETARIS GENEERAAL
VAN HET MINISTERIE VAN LANDBOUW EN VOEDSELVOORZIENING

PAPETERIES DE GENIAUX - 1814 ELECTROTYPE - DR. E. LAMIN - 1802

Na het gedwongen vertrek van Delhaye is De Winter voor de gehele duur van de oorlog verantwoordelijk voor de ravitaillering. Telkens weer opnieuw moet hij een oproep doen tot de bevolking, zoals door deze affiche, zowel aan de verbruikers als aan de landbouwers gericht.

OM DEN BRODE

De grootste zorg van de overheid is echter de nijpende schaarste aan graan.

Ingevolge de zeeblokkades kunnen de schepen Antwerpen niet bereiken en bovendien zijn de nog beschikbare stocks in het binnenland onvoldoende om de bevolking te bevoorraden tot de nieuwe oogst, zelfs niet met de beperking van het dagelijkse rantsoen tot 225gr per dag en per persoon.

In extremis kan in 1940 vanuit Noord-Frankrijk 45.000 ton tarwe ingevoerd worden en anderzijds levert Duitsland (!) nog 20.000 ton rogge zodat de aansluiting met de nieuwe oogst ternauwernood tot stand kan gebracht worden.

Voor het Duits militair bestuur onder leiding van generaal VON FALKENHAUSEN is deze eerste ernstige ravitaillingscrisis een vingerwijzing en zijn kritiek op de Belgische landbouw- en bevoorradingsdiensten ongenadig. Op aandringen van de bezetter wordt Bevoorrading, -dat tot nog toe van Volksgezondheid afhing-, bij het Ministerie van Landbouw gevoegd. Bij dit Departement wordt de Nationale Landbouw- en Voedingscorporatie (NLVC) opgericht. Ze wordt één van de meest bekritiseerde en verwenste instellingen, gezien o.m. haar logge bureaucratisch karakter. En inderdaad, ondanks haar uitgebreid ambtenarenkorps en administratieve rompslomp, slaagt de Corporatie er niet in de bevoorradingsmoeilijkheden op te lossen. Maar men mag niet vergeten dat ze diende te werken in haast onmogelijke omstandigheden (schaarste, conflicten met de bezetter, sabotage van producenten en handelaars, het totale gebrek aan nationale solidariteit alsook eigenbelang, fraude en winstbejag).

Het brood bevat meer en meer water, tarwe en rogge worden gemengd met gerst, aardappel-meel, bloem van erwten en bonen.

In het voorjaar 1941 is de ravitaillering in graan nog hachelijker dan het jaar voordien. De oogst was gering en de winter van 1939-1940 vrij streng met als gevolg een verminderde opbrengst. Maar opnieuw brengt de invoer van tarwe en Duitse rogge soelaas. Het rantsoen van 225gr per dag en per persoon blijft gehandhaafd en wordt in januari 1944 zelfs op 300gr gebracht.

Maar ieder jaar verslechtert de kwaliteit van het brood en de voedingswaarde vermindert met de dag. Het wordt een papachtige grijze massa die quasi niet meer te eten is.

IK PLANTTE NE KEER PATATTEN...

Nauwelijks is in de zomer van 1940 het broodrantsoen (min of meer) verzekerd, of er rijst een nieuw probleem. Men stelt namelijk vast dat de aardappelvoorraad ontoereikend zal zijn. De middelmatige oogst van 1940 en de vraag naar aardappelen die –bij gebrek aan andere levensmiddelen-, op grote schaal geconsumeerd worden, hebben de reserves onrustwekkend aangetast en vooral in de grote steden laat de aardappelschaarste zich voelen.

Brusselse parken werden niet ontzien wanneer men landbouwgrond nodig had. Het Jubelpark in Brussel werd omgeploegd.

Ieder persoon heeft recht op 15kg aardappelen per maand maar geleidelijk aan slinkt deze hoeveelheid en bedraagt in 1941 nog amper 2,5kg. Daar men zijn aardappelzegels niet meer kan verbruiken, mag de bevolking met deze zegels brood kopen... . Het dieptepunt wordt bereikt in de maanden april, mei en juni 1942, wanneer op de officiële markt helemaal geen aardappelen meer te verkrijgen zijn. Er breekt een harde tijd aan voor diegenen die niet over de middelen beschikken om zich op de zwarte markt te bevoorraden. De aardappel wordt voor velen een luxeproduct en wortelen en rapen vormen veelal de essentiële bestanddelen van de maaltijden.

WAARTOE GEBRUIKEN WE ONZE AARDAPPELSCHILLEN?

Er zou wel een woordje over te zeggen vallen, de aardappelen liefst ongeschild te gebruiken, dus alleen gewassen en daarna gekookt of gebruid. Voor de huisvrouwen die op deze manier te werk gaan, is alleen reeds de titel van ons artikeltje overbodig en worden de schillen op de allerbeste manier aangewend. Maar de vele anderen, die de kostbare aardappelschillen zonder weer wegwerpen, moeten leeren dat ze nochtans nog voor verschillende doeleinden kunnen gebruikt worden. Goed gedroogde aardappelschillen kunnen dienen om de kachel aan te maken en dus hout te bezuinigen. Bij het schoonmaken van onze vette potten komen ze ook al te pas! Een vette pan uitkoken met aardappelschillen en water geeft verrassende uitslagen. Ook glazen en karaffen kunnen er mee schoongemaakt worden. Vul uw vuile karaf met rauwe aardappelschillen, laat deze een tijdje op het vuil inweken, wasch daarna uw vaatwerk met flink zeepsop en spoel met water, het glas zal helder en schoon zijn. Zelfs onze vuile ruiten krijgen we vlekkeloos door het glas met den binnenkant van aardappelschillen af te wrijven. Daarna op de gewone manier met spons en zeemleder bewerken. Zilveren messen poetsen we met een aftreksel van aardappelschillen. De schillen in ruim water op het vuur zetten en een kwartier laten trekken. Daarna het water zeven en in deze vloeistof het zilverwerk poetsen. U zult verbaasd staan, hoe zelfs leelijke, oude vlekken met dit eenvoudige middelje de wijk nemen.

Aardappelen zijn kostbaar. Zelfs de schillen worden gebruikt, hetzij om op te eten, hetzij om als reinigingsmiddel gebruikt te worden

Vanaf september 1942 treedt een kentering op. De ontberingen die de Belgen tijdens de voorbije winter hebben geleden, hebben hen ouder en wijzer gemaakt... .

Het kleinste plekje grond wordt omgespit om aardappelen en groenten te winnen. Braakliggende terreinen, gras- en bloemperken worden omgetoverd in moestuinen en in de steden worden parken ter beschikking gesteld aan de minderbedeelden die ze voor eigen rekening kunnen bewerken.

Mensen die zelden of nooit een spade in de hand hebben, tuinieren nu met ijver en geestdrift.

Dankzij deze (noodgedwongen) tuinbouwfurie en de invoer van Nederlands plantgoed wordt de aardappeloogst 1942 een onverhoopte meevaller. Ook de maatregelen die in 1941 door de overheid voor de distributie werden getroffen, betekenen een merkelijke verbetering.

In de herfst van 1942 zijn de zwaarste dagen dan ook achter de rug en kan de ravitaillering in aardappelen op vrij normale wijze verzekerd worden.

(wordt vervolgd: mé nen bon...(2))

Ward Goossens

Bewerking naar 'België in de Tweede Wereldoorlog' (Uitg. de nederlandse boekhandel). Met toestemming tot bewerking en publicatie voor Vaertlinck Contact van de huidige Uitgeverij Pelckmans Uitgevers

Vacantiehuis "Ste-Lutgardis" – Kasterlee

't Huizeke ... Een levenswerk? Voor de oprichting van het "Vacantiehuis Sinte-Lutgardis" te Kasterlee keren we terug naar de vorige eeuw.

Met de komst van de "Anciens Etablissements Louis De Naeyer & Cie", de cokesfabriek en "den Ammoniak" werd de industrialisatie van onze landbouwgemeente ingezet. Louis De Naeyer begon toen reeds met het bouwen van sociale woningen (werkman huisjes), deze konden dan gehuurd of gekocht worden, richtte een kinderkribbe op, had een fabriekswinkel en een muziekschool. Dit allemaal ten behoeve van zijn werknemers.

Midden september 1935 kwam Z.E.H. Cleymans als pastoor aan in de Sint-Nicolaasparochie te Willebroek. De dag na zijn aankomst begon hij van huis tot huis te gaan om de inwoners te bezoeken en te luisteren naar hun wensen. Hij zag dat sommige kinderen er niet zo gezond en gelukkig uitzagen en dat een vakantie hun goed zou doen. Zijn betrokkenheid met de inwoners had een gunstig gevolg voor zijn werk, ook bij de niet-gelovigen.

Pastoor Cleymans begon zijn loopbaan aan het Onze-Lieve-Vrouwcollege te Vilvoorde en bleef daar tot 1927. Hij was de promotor voor de Eucharistische Kruistocht en was Vlaams gezind en een sociaal bewogen man. Na zijn leraarschap werd hij onderpastoor te Ekeren. Hij was één van de medeoprichters van het vooruitstrevend christendemocratisch en Vlaams gezind weekblad "*De Polderwacht*". In 1932 werd hij door aartsbisschop Jozef Van Roey benoemd tot algemeen secretaris van het Jeugdverbond voor Katholieke Actie. Hij was ook al proost van de Landsbond van Patronaten en gaf nieuwe impulsen aan bestaande patronaten van jongeren.

Rond de jaren 1930 bestonden er al vakantieverblijven voor jongeren zoals het nu nog bestaande "Sint-Willebrordusheem" te Schilde. Door toedoen van E.H. Cleymans trokken er reeds in 1936 en

1937 Willebroekse jongeren op vakantie naar huize "Malpertuus" te Geel-Bel.

Pastoor Cleymans droomde van een eigen vacantiehuis en begon in Willebroek steun te zoeken voor zijn plannen.

In 1938 verscheen in het *Belgisch Staatsblad* de oprichtingsakte van "VZW Katholieke Jeugd en Kinderwerk" waarvan J. Cleymans, E. Schwagten en E. De Wachter de bestuursraad vormden.

Doel van de vereniging: "Kinderen een gezond verblijf te bezorgen in de open en gezonde lucht." Bij zijn zoektocht kwam hij terecht bij notaris Jansen in Lichtaart die met hem gronden ging bezichtigen. Hij kon de hand leggen op twee percelen bosgrond, samen ongeveer 3,5 ha. Hij kocht dit van de heer L. Van Gorp, een gekende familie uit Ramsel. De gronden waren gelegen aan de Rulheide 1, te Kasterlee.

Niet lang na de ondertekening van de aankoopakte begon de Willebroekse aannemer Fons Willems met de bouw van het vakantiehuis. Na een zevental weken stond het gebouw van 27 m bij 27 m reeds onder dak. Het gebouw omvatte een eetzaal, slaapzaal, kapel, toiletten, een waszaal, een woonkamer met keuken en een sanitair blok buiten het hoofdgebouw gelegen. Het huizeke werd verlicht met petroleumlampen, regenwater werd door middel van een Storckpomp opgepompt. Met de jaren werd het huizeke stilaan aangepast en uitgebreid aan de toenmalig geldende regels. Het vakantiehuis werd op zondag 17 juli 1938 ingehuldigd. Na het overlijden van E.H. Cleymans werd de zorg en de uitbouw van het vakantiehuis door onderpastoor E.H. Eugene Schwachten en met de inzet van vele vrijwilligers verder uitgebouwd om tot het huidige resultaat te komen. Op de 2de Paasdag (april) 1939 werd er in de kapel een gedenkplaat voor pastoor Cleymans onthuld.

Sinds de inhuldiging trekken jaarlijks jongeren, zowel meisjes als jongens van de Chiro naar Kasterlee. Velen onder ons zullen zich Kasterlee en 't huizeke herinneren als een speciale aantrekkingskracht en periode uit hun jeugdjaren.

Even terug in de tijd: In de weekends kwamen vanaf vrijdagmiddag talrijke oudere chiroleden of

oud-leden met de fiets afgezaakt naar Kasterlee om daar het weekend door te brengen. Deze sliepen in een grote oude legertent op strozakken. Deze tent werd als speelruimte gebruikt bij slecht weer.

's Avonds was er altijd wel iets te doen. Die ouderen vertelden spannende verhalen over de streek. Na deze verhalen werd er gewoonlijk een avondwandeling naar de Hoge Mouw of de Duivelsputten geregeld. Stel u maar voor als 10-12-jarige in het donker naar de duivelsput te trekken, wel een akelige bedoening. Op de vooravond van het vertrek naar

huis was er een kampvuur voorzien dat stevast uitgespoten werd door de Britse militairen uit de basis die juist achter het domein van het huizeke gelegen was.

Op vrijdag 16 september 1938 sloeg het noodlot toe. E.H. Cleymans was samen met enkele vrienden op vakantie in het Groot Hertogdom Luxemburg. Door een ongekende oorzaak werd de wagen van Remy Huys in Mondorf-les-Bains gegrepen door een trein. De echtgenote van de heer Huys kwam daarbij om, pastoor Cleymans overleed iets nadien. Twee andere inzittenden werden gekwetst.

Grafmonument E.H. Jozef Cleymans, Brouwiler steen (kruis) en arduin (dubbele grafplaat). Beeldhouwer Herman De Cuyper, 1939. De beeldhouwer was een vriend van Jozef Cleymans.

Als men even op het internet googelt komt men stevast terecht op Vakantiehuis **Sint-Lutgardis**, nochtans op de gevel van het vakantiehuis staat “Vacantiehuis Ste-Lutgardis”, zie foto onder titel, zij waarschijnlijk een transgender uit vorige eeuw.

Loopbaan

Jozef Jacob Florent Maria Cleymans, zoon van August Cleymans, kunstsmed en Mathilde Wouters, geboren te Turnhout op 5 maart 1899, overleden te Mondorf-les-Bains op 16 september 1938 wegens een verkeersongeval. Hij studeerde bij de Jezuïeten in Turnhout daarna ging hij naar het Groot Seminarie te Mechelen.

Op 16 mei 1921 werd hij tot subdiaken gewijd te Mechelen. Werd vervolgens leraar in het Onze-Lieve-Vrouwcollege te Vilvoorde 28 september 1921 en in 1922 volgde zijn priesterwijding. Op 1 mei 1927 werd hij tot onderpastoor benoemd in de Sint-Lambertusparochie te Ekeren. Jozef Cleymans was medeoprichter en redacteur van De Polderwacht, vooruitstrevend, strijdend katholiek, Vlaams en democratisch weekblad. In 1932 was hij algemeen secretaris van JVKA, stimuleerde omvorming van patronaten tot Landsbond Chirojeugd. Kwam in Willebroek terecht als pastoor van de Sint-Nicolaasparochie. Kwam op 16 september 1938 om in een verkeersongeval in Luxemburg.

Een woordje van dank gaat uit naar alle personen die zich gedurende vele jaren ingezet hebben tot de uitbouw van dit vakantiehuis tot op heden.

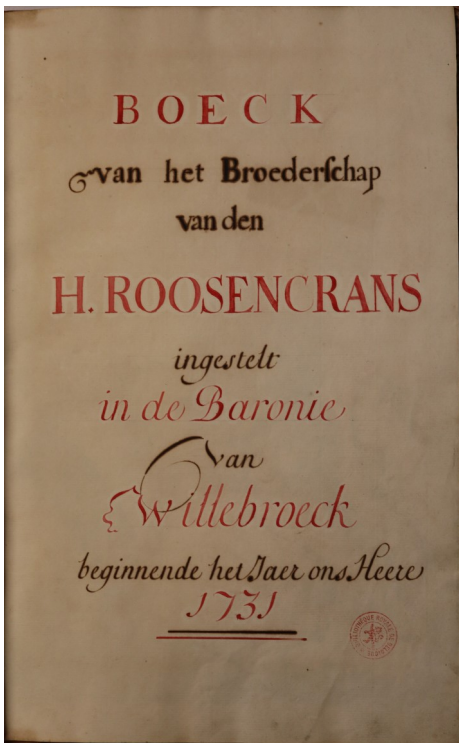
René Pattyn

Bronnen:

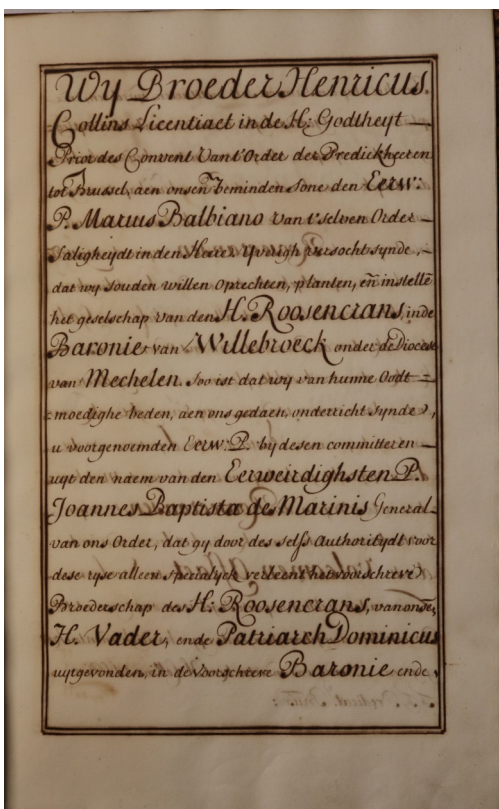
- MOEREMANS Karel, *Losse grepen uit de geschiedenis van Willebroek*, tweede uitgave, Davidsfonds Willebroek. Uitg.: in eigen beheer.
- DE HERT Tony; RABHOOT Tine, *Willebroek van landbouwdorp tot industriegemeente*, Willebroek, 1982. Uitg.: in eigen beheer.
- JANSSENS Louis, *Pastoor Cleymans van Willebroek*, 1962, Druk. HOVA, Willebroek. E.H. Louis Janssens overleed in Tremelo-Ninde op 30 oktober 2019.
- ODIS, online database voor Intermediaire Structuren.
- 25 jaar ... Kasterlee, *Katrolblad*, Chiro Sint-Niklaas Willebroek. Redactie: Remy De Smet.
- In memoriam Z.E.H. J. Cleymans, *Katrolblad*, orgaan St-Jozefsjongenspatronaat, 1ste jaargang, nr 8.
- Kasterlee Vacantiehuis, postkaart uitgegeven A. Beersmans, Kasterlee.
- Foto's: René Pattyn, 2012. Doodsprentje: eigen verzameling.
- DE CUYPER Chris, *De grafmonumenten van beeldhouwer Herman De Cuyper (1904-1992)*. Een uitgave van de Genealogische en Heemkundige Kring “Vaertlinck vzw”, Willebroek.
- DE CUYPER Chris, *De grafmonumenten van beeldhouwer Herman De Cuyper (1904-1992)*, een bijdrage tot de inventarisatie van het funerair erfgoed. Uig.: Genealogische en Heemkundige Kring “Vaertlinck vzw”, Willebroek.

Boek De Heilige Roosencrans anno 1731

Dankzij een tip van onze abonnee F. Cools zijn wij op het spoor gekomen van dit prachtige boek. Dit boek bevindt zich in het Rijksarchief te Beveren. Wij zijn dit zeldzame stuk gaan fotograferen om het te kunnen delen met onze abonnees.

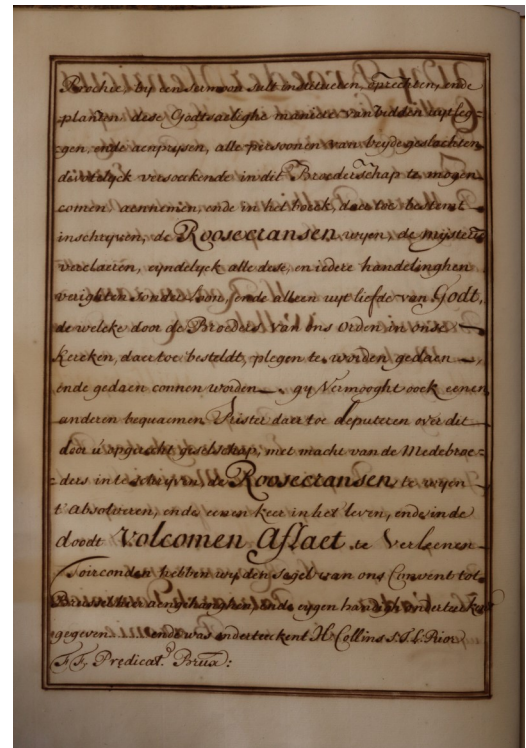
De teksten in het boek zijn opgemaakt in het Latijn en ook vertaald in het oud Nederlands. Wij hebben ervoor gekozen om de Nederlandse teksten integraal over te nemen zoals ze geschreven staan in het boek. De eerste tekst is opgemaakt door Broeder H. Collins.

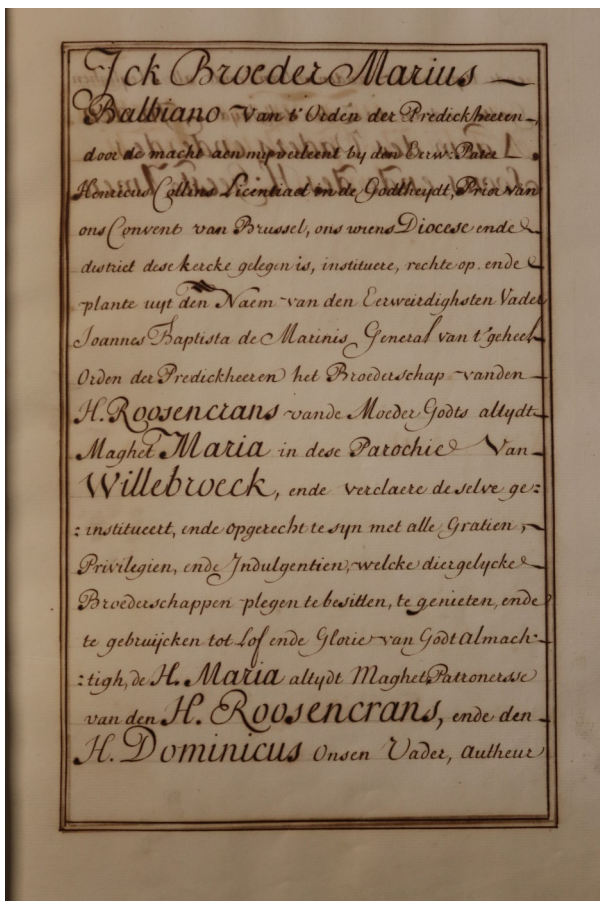
Wij Broeder Henricus Licentiaet in de H. Godtheyt. Prior des Convent vant' order der Predickheeren tot Brussel, aan ons en beminden sone den Eerw. P Marius Balbiano van t' selven order. Saligheyds in den Heere Yverigh versocht synde, dat wij souden willen oprechten, planten, en instelle het geselschap van den H. Roosencrans, in de Baronie van Willebroeck onder de Diocese van Mechelen. Soo ist dat wij van hunne Oodtmoedighe heden, aen ons gedaen, onderricht synde, u voorgenoemden Eerw. P. bij desen commiteren wijt den naem van den Eerweirdigsten P. Joannes Baptista de marinis General van ons order; dat gij door des selfs autoritijdt voor dese rijse alleen specialijck verleent het voorschreve Broederschap des H. Roosencrans van onser H. Vader, en de Patriarch Dominicus uytgevonden in de voorschreve Baronie en de Patriarchie, bij een sermoon sult institueren, oprechten, en de planten, dese Godtsaelighe maniere van bidden uytleggen, en de aenprysen, alle persoonen van biyde geslachten devotelyck

versoeckende in dit Broederschap te mogen comen, aenmenen, en de in het boeck, daer toe bestemt inschryven, de Roosencransen wyen, de mysterie verclaeren, eyndelyck alle dese, en iedere handelinghen verighten sonder loon, en de alleen wyt liefde van Godt, de weleke door de Broeders van ons orden in onse kercken, daertoe besteldt, plegen te worden gedaen en de gedaen connen worden. Gy vermooght oock eenen anderen bequaeman Priester daer toe deputeren over dit door u opgerecht geselschap, met macht van de medebroeders in te schryven, de Roosencransen te wyen t' absolveren, en de eenen keer in het leven, en in de dootd Volcomen Aflaet te verleenen. Ooirconden hebben wy den segel van ons Convent tot Brussel hier aengehanghen, en de eygen handigh onderteeckent gegeven en de was onderteeckent H. Collins S. T. L. Prior

H.H. Predicat. Brux.

De tweede tekst vermeld in het boek is geschreven door Broeder M. Balbiano.

Ick Broeder Marius Balbiano van t' orden der Predickheeren door de macht mij verleent by den Eerw. Pater Henricus Collins Licentiaat in de Godtheydt, Prior van ons Convent van Brussel, ons wiens Diocese ende district dese kercke gelegen is, instituere, rechte op en de plante uyt den naem van den Eerweirdighsten Vader Joannes Baptista de Marinis General van t' geheel orden der Predickheeren het Broederschap vanden H; Roosencrans vande Moeder Godts altydt Maghet Maria in dese Parochie van Willebroeck, ende verclaere de selve geïnstituert, ende opgerecht te syn met alle gratien, Privilegien, ende Indulgentien, welcke diegelycke Broederschappen plegen te besitten, te genieten, en de te gebruijcken tot lof en de glorie van Godt Almachtigh, de H. Maria altydt maghet, patronersse van den H. Roosencrans, ende den H. Dominicus onsen Vader, autheur en de uytvinder vanden selven, ende alle Heylighen Godts, ende tot der Zielen saligheydt. In den Naem des Vaders, ende des Soons, ende des H. Geeste Amen.

De rest van het boek hieronder begint met de namen van de personen die deel uitmaken van het broederschap van de Heilige Roosencrans, gevolgd door afbeeldingen van 9 wapenschilden.

NAEMEN
der Persoonen
formerende het
Broederschap
van den
H. Roosencrans

M^her Joannes Baptista Ludovicus
Bonaventura Josephus Helman-
Baron van Willebroeck, Rijbroeck, &^m
4^m Meert 1751

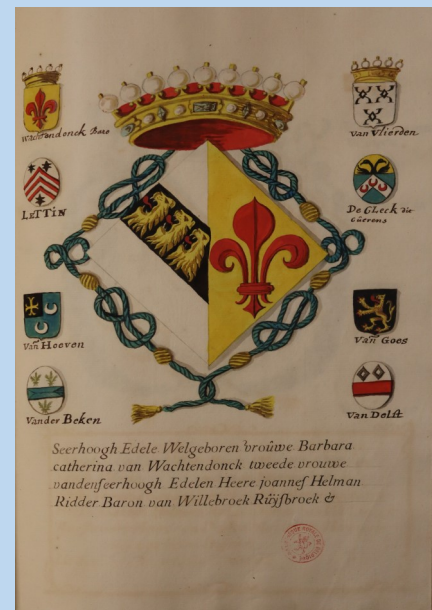
M^her Philippus Josephus
Hubertus Helman Heere van
Ruybroeck &^m datum ut ante

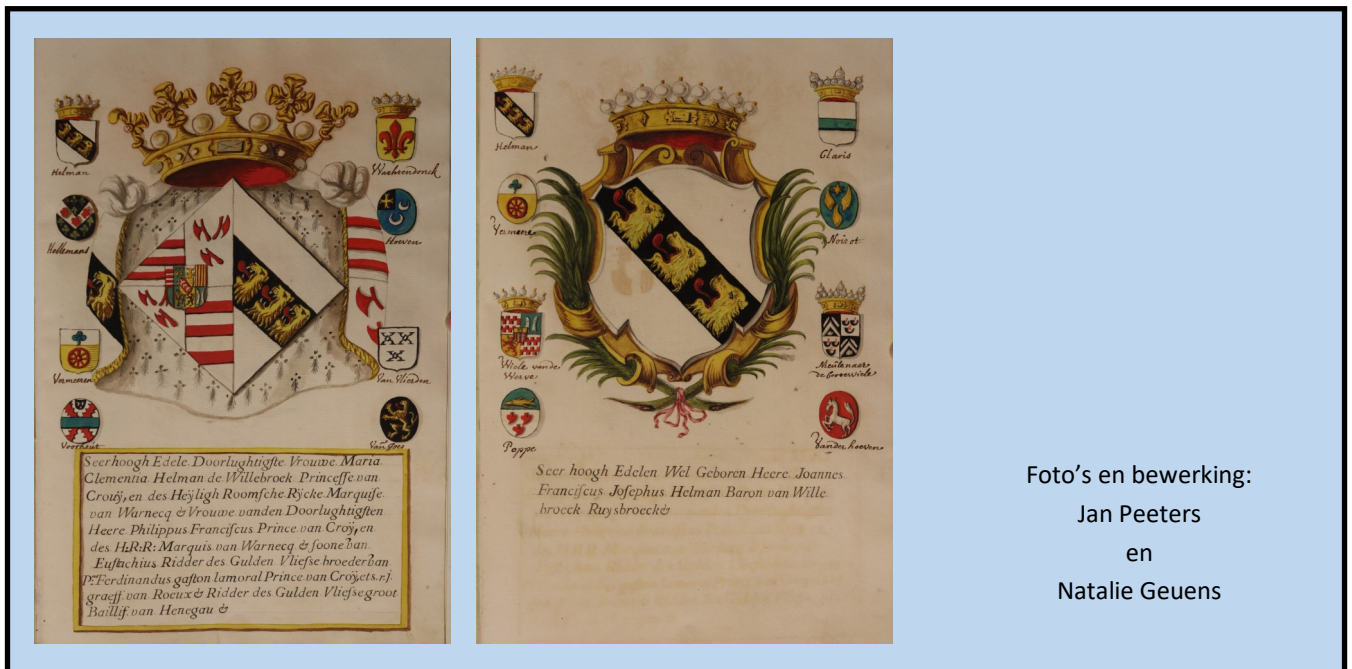
M^her Joannes Baptista
Aurelius D. Walthorn Deckher-
Heere Van der Meere, Provoost Generael van
de Nederlanden, van den Hove van synen
Keiserlycke ende Catholycke Majesteit
geweydt de Goede Roede, gewesene
Borgemeester der Stadt Brussel Datum ut ante

M^her Joës Fredericus Laurenti
de Preumontaux Canonick ende
Tresorier van het vermaect Capittel van
Sognies, Proto Notarius Aplicus &^m datum ut ante

Guilielm^{us} Bartholomaeus Van
Hanswyck Meester ende Penning-
meester deser Broederschap van Willebroeck
den 4 Febr^{uarij} 1751
Petrus Verstappen
Joannes Baptista van Leuven
Jacobus Tambuyse
Franciscus Claes
Joannes Raes
Henricus de Jonghe
Joannes de Boeck
Henricus Segers
Guilielmus Janssens
Anthonius Morren
Adrianus de Hollander
Philippus Aperi
Joannes Carolus Bemis Keickm^{us}
Franciscus Verdickt
Agidius Beraets

Petrus Van Hosen
Dacotus Vanghem
Noachimus vanden Eynde
Joanna Catharina Verheyden
Guilielmus Verbeek
Guilielmus Aperi
Dr R^o Verheyden
Jo^h Anna Meert
Joannes Segers

Foto's en bewerking:

Jan Peeters

en

Natalie Geuens

Uit de oude doos

Tijdens de bezetting van Wereldoorlog II, viel het zwarte brood niet in de smaak.

Kort na de bevrijding eisten de mensen wit brood. (Bron : België bevrijd.)

Van bijna elke kerk werden de kerkklokken geroofd en gesmolten om kogels en andere munitie te maken, daarom het opschrift: "Wie met Gods klokken schiet wint den oorlog niet"

Moet je als stamboomonderzoeker vasthouden aan de aan jou gekende spelling van je familienaam ?

Het gebeurt regelmatig dat ik gevraagd word opzoekingen te doen voor bepaalde familienamen.

Wanneer ik dan het resultaat voorleg, krijg ik al eens de reactie dat het resultaat niet juist, omdat het een andere schrijfwijze is.

Een gekend voorbeeld in de streek zijn de familienamen Lauwers en Lauwens, waarschijnlijk gebaseerd op een verkeerde lezing op een bepaald ogenblik.

Een extremer voorbeeld is de familienaam De Pillecyn: de database van Jef Paredaens¹ bevat 31 personen met schrijfwijzen De Pillecijn, De Pillecyn, Pilleceyn.

Op het eerste zicht zou men kunnen zeggen, verschillende families, verschillende afkomst.

Nochtans, iedere familie is terug te brengen op Henricus De Pillecyn ° 11/06/1845 te Hamme en gehuwd te Stekene met Johanna Brigitta Van Daele.

Zijn vader was Joannes Pellissen ° Hamme 10/01/1820 + 18/11/1892.

Diens vader heette Gerardus de Pilleceijn.

En diens vader werd in zijn doopakte genoteerd als Philippus Antonius de Pillicijn.

Mag het nog meer zijn? Fernand Van de Velde, directeur van de congregatie van de Zuster van Michelbeke, heeft er een lijvig boek van 15 generaties over geschreven.²

Als oudste naamvorm noteerde hij Pilisy, en als bakermat Savoye aan de Italiaanse kant van de Alpen.

Dus, als je vastloopt in je opzoekingen, treur niet en bedenk misschien hoe een ambtenaar of een pastoor toentertijd dacht hoe hij je familienaam te moeten spellen, of hij dacht hoe je familienaam te moeten verstaan. Stel je voor dat bovengenoemde familie Pilisy vanuit Italiaans Savoye uitweek naar Diksmuide. En de familie zich verder verspreidde naar Aalst, naar Hamme en zelfs naar Amsterdam. Met de toen bestaande dialecten kan je gemakkelijk begrijpen dat familienamen vervormd of zelfs vervlaamst werden.

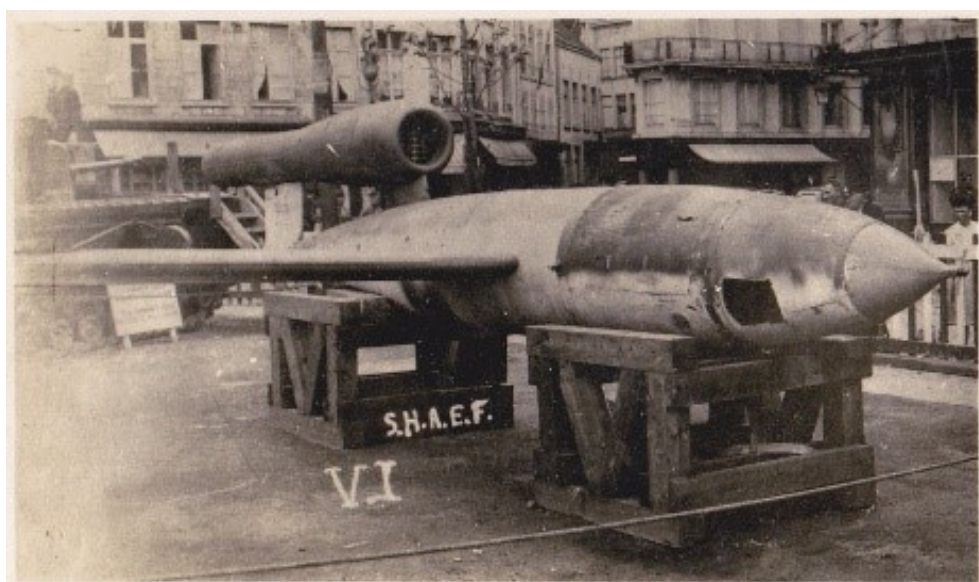
¹ Kleinbrabantse databank - Personen (jefparedaens.be)

² Fernand Van de Velde, Vijftien generaties van het Geslacht Pilisy, bibliotheek van het Studie- en Documentatiecentrum te Merksem, verwijzing FA 0796

“De Raketput”

Aan Vaertlinck vzw werd onlangs per mail door de vereniging Vergeltungswaffen¹ de vraag naar informatie en/of verhalen gesteld rond V.1 en V.2 bommen. De hype rond De Grote Oorlog is nauwelijks voorbij of het geschut wordt op Wereldoorlog II gericht! De bedoeling van die vereniging is de inslagen van die vergeldingswapens in kaart te brengen met eventueel verhalen daaraan gelinkt. Veel inslagen zijn al in kaart gebracht maar men is nog op zoek naar niet gekende, om een zo volledig mogelijk overzicht te bekomen van de V-inslagen op Belgische bodem.

Bij het inzoomen van de kaart op de regio rond Blaasveld stel ik vast dat er te Tisselt een V.1 inslag aangemerkt is in de buurt van de Blaasveldstraat, een V.1 te Willebroek omgeving Molenweg en Oostdijk, te Heffen V.1 omgeving Heirstraat, Hooiendonkstraat en V.2 Steenweg op Blaasveld en dorp/ Gentsesteenvweg, te Leest V.1 in de buurt van de Grote Heide en van de Alemstraat.

Maar “de raketput” zoals we hem altijd noemden staat nergens gemarkeerd op de kaart. Welke impact die “vliegende bom” had heb ik met eigen ogen gezien. Als jonge rakker gingen we er samen met anderen regelmatig spelen. Een vijver van circa 10 meter diameter omgeven met hele bergen opgeworpen aarde die later stilaan met gras en onkruid begroeid waren. Bloemen, insecten, libellen, kikkers ... van alles was er te zien en te vinden. Ook stukken ijzer, rest van het moordwapen waarschijnlijk gericht op de vaart en de fabrieken te Willebroek.

Op een poststuk van “Boeren Almanak”, uitgaven Spica, 59, Fonsnylaan Brussel, afgestempeld 31/12/1945, noteerde mijn vader in klad: “Mijnheer, Dit briefje om U te melden dat ik mijn landpacht 1944 betaald heb met de postcheck onlangs. Het was me in het begin van het jaar onmogelijk zulks te doen ten gevolge van geld moeilijkheden als gevolg het binnen vragen van het geld en door het feit dat ik een nieuw paard moest kopen in vervanging van hetgeen door vliegende bom dodelijk gekwetst was geweest in October die gevallen is op uw eigendom door Van de Sande van Leest. Wat de verhoging van pacht betreft van 40% vindt ik nogal hoog en denk dat 20% voldoende is in mijn gedacht, gezien de ongunstige prijzen van de landbouwproducten en het overvloedig beschikbaar komen van gronden, ruim voldoende. Met alle achting groet ik U.”

Wat leren we hier uit. Dat de V.1 gevallen is in oktober 1945, dat het paard van vader gestorven is als gevolg van de impact van de bom en vader een nieuw paard moest kopen in moeilijke omstandigheden voor de boeren waar de grondeigenaars hun pacht prijzen bovenmatig verhoogden en dat de huurder van de getroffen grond Van de Sande uit Leest was.

In de familie werd verteld dat vader op de betreffende dag daar in de buurt aan het ploegen was. Zodra hij hoorde dat de motor van de V.1 stil viel, wist hij dat ze ging vallen en heeft hij zich op de grond laten vallen. De ontploffing was zo dichtbij dat hij aarde over zich heen kreeg, gelukkig voor hem zonder verdere gevolgen. Door een stuk wegvliegend stuk ijzer werd zijn paard echter aan de snuit getroffen. In paniek schoot het met ploeg en al op de loop richting de spoorweg in de buurt. Later hebben ze het daar bloedend teruggevonden en moeten afmaken. Jaren later vonden we op het veld nog regelmatig stukken ijzer.

Waar was het Vergeltungswaffen juist gevallen?

Popp-kaart Heffen sectie C perceel 67a

Bij gebrek aan een recente kadasterkaart om de locatie van de "raket" te markeren heb ik dit met een gele ring zo exact mogelijk gedaan op een detail van de Popp-kaart van Heffen Sectie C nr. 67a. Het gele punt duidt aan waar er ook een bom is gevallen. De koeien die daar in de weide stonden gingen van het water uit de put, door de bom geslagen, drinken. Ook kikkers voelden zich daar goed. Wij dronken niet van dat water, maar schepten met een emmer aan een koord wel water uit een bornput dicht tegen de straat (veldweg). Daar dronken we in de zomer wel van als we in de buurt op het veld moesten werken. Nu loopt de ring rond Willebroek er over.

Nadat de V.1 gevallen was ontstond er een grote krater met errond een kring van opgeworpen aarde, heuveltjes, in mijn herinnering een tot anderhalve meter hoog. Hierdoor was voor kinderen later een uitstekend speelterrein ontstaan. Kijken we naar de detailkaart van Google Earth op volgende pagina, dan zien we daar zonder de gele ring een verkleuring van de bodem op de plaats van de inslag. Langs die woestenij liep een wegje recht naar het Zuurbos met zijn bomen en struiken in het hoog gedeelte, ideaal om kampen te maken, te exploreren en gevechten te organiseren tussen de rakkers van de

scholen uit Heffen of Leest. In het laag gedeelte liepen lange, brede grachten met struiken ertussen en er liep een beek door. Als de canadabomen er afgezaagd waren en we ons tussen de takken een weg zochten, voelden we ons echte avonturiers. Zalige herinneringen! Dat was de positieve kant, alhoewel ...

Detail google earth

In de volgelopen raketput werd ook gezwommen zelfs door volwassenen. Met enkele buurtjongens waren mijn jongere broer Alfons en ik naar daar afgezakt. Ook Emiel Verbruggen, de latere pastoor van St. Martinus te Duffel was erbij. Zwemmen kon niemand van ons. Lege jerrycans aan mekaar gebonden en bedekt met graszoden vormden een soort drijvende steiger. Mijn broer was daarop gaan zitten terwijl de anderen zich rond de put amuseerden. Eerst had niemand gezien dat mijn broer van het steigertje afgegleden was. Dan natuurlijk paniek.

We probeerden hem uit het water te vissen. Het lukte niet omdat een halve meter van de rand de put ineens te steil en te diep werd. Mijn broer was al te ver naar het midden afgedreven. Enkel zijn zwarte schoolschoort, zoals die toen door jongere kinderen gedragen werd, was nog te zien. Al onze reddingspogingen hielpen niet.

Maar gelukkig was mijn vader in de buurt op het veld aan het werken. Met veel geschreeuw riepen we om hulp en kwam hij toegesnel. Hij kon wel zwemmen en heeft mijn broer uit het water gehaald en terug onder de levenden gebracht, want hij was zo goed als verdronken. Ik zie nog hoe het vuile water uit de mond van mijn broer liep. Vader droeg hem naar huis, bedremmeld volgen wij. Dr. Vandale uit Willebroek, toen onze huisarts, werd gealarmeerd om de toestand van mijn broer vast te stellen. Hij was het lichamelijk te boven gekomen.

Jaren later bleek gans dit drama psychisch toch zijn sporen achter te laten bij mijn broer. Water-vrees! Bang om te zwemmen! Mijn pogingen om het hem te leren waren vruchteloos. Ooit probeerde ik het in de Leuvense vaart te Battel. Natuurlijk niet de ideale plaats, trouwens verboden. Toch leerde hij het: bij het op pensioen gaan kreeg hij een zwemcursus ten geschenke. Hij overwon de angst en leerde het. Eind goed al goed denkt men dan. Spijtig heeft hij er niet lang kunnen van genieten want kort daarna is hij overleden.

De "raketput" roept nog steeds verschillende herinneringen op: aangename maar ook zeer emotionele. Nu is hij uit het landschap verdwenen.

Pickles of mayonaise?

En mag er wat zout op?

Devos-Lemmens, of hoe de mayonaise pakte tussen een boerenzoon en de dochter van een schoenlapper

Het ontstaan en de geschiedenis van Devos- Lemmens

Wie van ons kent dit bedrijf niet? Wie heeft nog nooit één van hun sauzen geproefd?

Een bedrijf aan de Rijksweg op grondgebied Puurs, en grenzend aan Willebroek.

Een firma die jarenlang heel veel werkgelegenheid schiep voor mensen uit de ruime omgeving.

Maria Lemmens, afkomstig uit een schoenmakersfamilie in Stokkem, werd geboren in 1857 in de Kasteelstraat in Stokkem (Dilsen-Stokkem, prov. Limburg). Maria ging op haar zestiende inwonen bij een oom die een kruidenierszaak uitbaatte in Elsene. Daar leerde ze **Henri Devos** kennen, een slagers leerling, afkomstig uit een kroostrijk boerengezin uit Kuntich bij Tienen.

Ze werden verliefd en traden op 16 december 1880 in het huwelijk. Twee jaar later richtten ze hun eigen beenhouwerij op, eerst nog in Brussel, vanaf 1886 aan de Haantjeslei in Antwerpen.

De stichters van het bedrijf

De belangstelling van het koppel beperkte zich niet tot de bereiding van vleeswaren, maar breidde zich uit tot de verkoop van keukenkruiden die daarbij gebruikt konden worden. Vooral Maria Lemmens ging zich specialiseren in het bereiden van in zuur ingelegde groenten (tafelzuur) die bij vlees werden gegeten. Door augurken in te leggen in een door haar zelf op smaak gebracht zoetzuur mengsel op basis van azijn, suiker, bloemkool, specerijen en zilveruitjes was zij de eerste die - de van oorsprong Engelse pickles - in de Belgische keuken introduceerde. Nieuw en bijzonder succesvol was dat Devos-Lemmens deze 'Belgian Pickles' niet langer in bulk verkocht maar aanbood in gebruiksvriendelijke, vooraf gevulde glazen bokaaltjes. De nog ambachtelijk vervaardigde pickles van Maria Lemmens waren ook iets zuurder dan de Engelse variant.

Familiebedrijf

Mede door het verkoopsucces van de Belgian Pickles zag de bloeiende beenhouwerij zich genoodzaakt om extra productieruimte in te nemen. Nadat Devos-Lemmens in 1905 leverancier was geworden van Delhaize en verdere uitbreiding aan de reeds volgebouwde Haantjeslei in Antwerpen niet langer mogelijk was, verhuisde het koppel een jaar later haar 'zuurwaren-productie' naar de Sint-Bernardsesteenweg in Hoboken. In de nieuwe ateliers werd begonnen met de productie van mosterd. De reeds afgeslankte slagerij in Antwerpen werd verkocht.

Na een omzetdaling tijdens de Eerste Wereldoorlog slaagde het familiebedrijf er tijdens de dulle jaren twintig van de vorige eeuw in, om opnieuw sterk te groeien. Inspelend op de golf van vrouwenemancipatie en het verlangen van de stedelingen naar meer comfort werden vanaf 1920 de voorverpakte mayonaise, ketchup en nadien ook de rolmops in Luikse saus geïntroduceerd. Een jaar later overleed Maria Lemmens op vierenzestigjarige leeftijd (†1921). Op 16 januari 1932 sterft ook weduwnaar Henri Devos. Devos wordt bijgelegd in het grafmonument in Hoboken dat hij eerder voor zijn echtgenote had laten optrekken.

De firma op de Bernardsesteenweg in Hoboken

De KMO is dan al meer dan tien jaar in handen van hun twee zonen en een schoonzoon. Zij staan aan het hoofd van een fabriek die meer dan honderd werknemers tewerkstelt en een breed gamma van koude sauzen en tafeluur op de markt brengt. In 1936 had Devos-Lemmens ook al een azijnfabriek laten bouwen om op grote, industriële schaal te kunnen produceren.

Zo werd in 1936 mayonaise gemaakt. © Repro David Legreve

Expansie en fusie

In 1965 wordt Devos-Lemmens een naamloze vennootschap en exporteert het producten naar meer dan 70 landen. Met het oog op verdere expansie gaat het vanaf dan ook intenser samenwerken met andere oude voedingsmiddelenbedrijven. In 1966 neemt het bedrijf de PVBA De Blauwe Hand over, een azijnbrouwerij uit Antwerpen. Twee jaar later fuseert de KMO met Imperial Product, het Antwerpse pudding- en bakpoederbedrijf van de familie Collin-Verelst. Het nieuwe fusiebedrijf met de naam Continental Foods is geboren en verhuist naar een moderne nieuwbouw op een industrieterrein aan de pas aangelegde Rijksweg (N16) in Puurs. Productieafdeling en kantoren zijn tot heden nog steeds op deze locatie gevestigd. In 1972 neemt het concern ook het Nederlandse Kwatta-chocoladefabriek uit Breda over. De oude leegstaande fabriekssite in Hoboken verloedert snel en vormt in 1975 het grauwe decor voor Jef Geeraerts' autobiografische roman 'Gangreen 3'.

130 jarig bestaan (2016)

Mosterdpot in 1961

Na een financieel recordjaar besluiten de familiale hoofdaandeelhouders bij monde van voorzitter Henri Devos, kleinzoon van de gelijknamige stichter, op 14 mei 1985 om hun meerderheidsbelangen

in Continental Foods voor 26 miljoen euro te verkopen aan de Amerikaanse multinational Campbell Soup Company. Het bod van D&L-afgevaardigd bestuurder baron Pierre Godfroid dat één miljoen minder bedroeg werd afgewezen.

Tien jaar later wordt de naam Continental Foods gewijzigd in Campbell Foods Belgium NV. Sindsdien zijn alle banden van het bedrijf met de erfgenamen van de stichtende familie Devos-Lemmens opgeheven.

In 2013 wordt Campbell Foods Belgium (inclusief de merken Devos-Lemmens, Imperial, Oxo, Lacroix) overgenomen door de Britse investeringsgroep CVC Capital Partners en opereert het bedrijf opnieuw onder zijn oude naam Continental Foods Belgium.

Bij een studie van het onderzoeksbureau GfK in 2008 bleek dat Devos Lemmens op de tweede plaats komt in de lijst van meest geliefde merknamen in België, na Côte d'Or en vóór Nivea.

Bewerking: Pascal De Buyser/Annie Van Dessel

Bron: Kunstkring A. Sauwen– Stokkem en Wikipedia

BELGIAN PICKLES

Gekende of vergeten spreekwoorden en gezegden¹

Ongeveer een jaar geleden verscheen in ons tijdschrift een bewerkte selectie spreekwoorden en gezegden. Nu volgt een nieuwe reeks met de nodige uitleg over ontstaan, evolutie en variaties.

Beter hard geblazen dan de mond verbrand (of gebrand): werd reeds in de 17^e eeuw heel gewoon gebruikt in de zin van het is beter veel en mogelijk onnodige drukte te maken om ongelukken te voorkomen dan schade te lijden. Wees dus voorzichtig, gebruik je verstand en voorkom!

't Is beter blaezen t' aller stond,

Als datmen heel verbrand zijn mond.

Variaties: te heet gegaapt is te laat geblazen. Of in het Fries: better wol to bliezen as de mûle barnd.

Dat kan niet door de beugel: het kan er niet door, dat kan niet geduld worden. Onder beugel verstaat men geen tandbeugel maar een ring waardoor vroeger in sommige steden honden gehaald werden. Kon deze niet door de ring, dan mocht men hem niet houden. "Soo en moeder niemant honden houden, uutghenomen cleyne honden die door een voeteyser van een zadel moghen". Kan deze praktijk voor onze huidige hondenliefhebbers door de beugel?

Kan ik door de beugel?

Een beunhaas: d.w.z. een knoeier, iemand die zijn vak niet kent, een 'krabber'. Dit was reeds in de 16^e eeuw bekend en in de 17^e eeuw als iemand die geen lid was van een gilde of ambacht, maar toch het vak of ambacht uitoefende. Men gist hoe men aan de betekenis van het woord komt. Vermoedelijk een handwerkman die als een haas op de zolder (bühne, beun) vlucht om daar te werken. Beun zou de betekenis hebben van een hoge vloer, losse rug, kat, balkhaas of dakhaas.

Een haas op de Bühne = beunhaas

¹ Bewerkte selectie uit: Nederlandsche Spreekwoorden, Spreekwijzen, Uitdrukkingen en Gezegden door F. A. Stoett, tweede druk, Zutphen W. J. Thieme & Cie. 1905.

Blauwkous: gebruikt voor een vrouw die zich aan de studie wijdt, dus een geleerde dame. In 1667 in de Klucht van Kees Louwen is er sprake van Juffrou bleaukous, waarschijnlijk een "doktores". Het woord zou van het Engels blue-stocking komen dat gebruikt werd in verband met het parlement dat toen uit eenvoudig geklede mensen bestond. Later werd het toegepast op geleerde vrouwen die vergaderingen hielden waaraan ook geleerde mannen deelnamen zoals een zekere Benj. Stillingfiet, een excentriek man die zich vreemd kleepte en blauwe kousen droeg. Zulke vergaderingen werden Blue-Stocking-Societies genoemd.

Een blauw scheen lopen: dit is wel gekend want het wordt gezegd als iemand bij een huwelijksaanzoek wordt afgewezen. Eigenlijk wil het zeggen "zijn scheen stoten, er tegen lopen" en vandaar niet-slagen en nu uitsluitend "afgewezen worden voor een huwelijk" dus een "blauwtje lopen".

O mannelijke min, die voor genae de neenen

Zoo wel neemt als de jae; ghij loopt geen blauwe scheenen.

Een gesloten boek: wanneer iets voor iemand een gesloten boek is, weet hij niet van de inhoud en is het voor hem vreemd waarover het boek gaat, wat erin beschreven wordt. Waarschijnlijk moet men hier denken aan oude boeken die met koperen sloten werden dicht gemaakt. Meestal waren dat bijbels of kerkboeken met soms zilveren of gouden sloten.

In andere boeken kan men soms **te boek staan:** dan is men bekend *als* (goed, slecht, lang, lelijk...) en gaat men door *voor* (slim, geslaagd,...) zoals in een bepaling is gesteld, of volgens de inschatting van anderen. Dit zoals men vroeger verschillende mensen in een bepaalde categorie in een register optekende. Afhankelijk van welk bijwoord (wel, hoog, zeer hoog, goed, laag) die inschatting gebeurde was dat in die persoon zijn voor- of nadeel, en of hij bij iemand goed of slecht aangeschreven stond. Zo kon men op iemands zwarte boek staan (voor schulden). **Een boekje van iemand opendoen** was en is ook niet ongewoon. Zijn misstappen en gebreken worden blootgelegd en naar buiten gebracht, men klaagt over hem en alles wat over hem is opgetekend kan voorgelezen worden. **Buiten zijn boekje gaan** doet men beter niet want dan verlaat men zijn terrein en zijn bevoegdheid, men spreekt over zaken die niet in orde zijn of waarvan men geen verstand heeft en men doet iets waar-toe men geen recht of opdracht heeft. In andere gevallen is het juist omgekeerd en houdt men zich wel aan zijn boekje. Best kan men **niet in iemands boekje staan** en zich niet met iemand of iets bemoeien.

Laet de vijse droomen daer

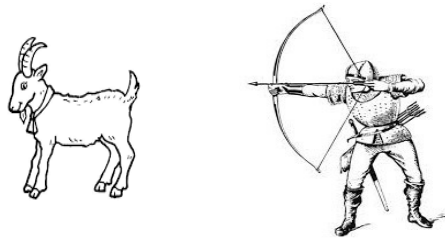
Niet een van duysent is 'er waer;

En al dat duyster ondersoeck

En staet niet in den maegden boek.

Een bok schieten: wil zeggen een flater, een grove vergissing begaan. Uitdrukking die wellicht reeds in de Middeleeuwen bestond en is waarschijnlijk aan kegelspel ontleend. Daar wil het zeggen dat de bal van de plank rolt en tegen een zijwand van de baan vliegt. Die stoot zou men een bok ge-

noemd hebben. Denemarken spreekt dan van een bom, *bommer* (vergelijking met een poedel, hond die waggelend gaat). In het Haspengouws spreekt men in die zin bij het kegelen van *een neuk werpen*, waar neuk een slag of stoot betekent. In het Hageland is bom een erg ongeval. Het West-Vlaamse synoniem *flikke* is een mislukte zaak, maar eigenlijk de slag die men hoort bij het ketsen van een geweer.

En bij al dat schieten denkt men aan:

Een boog kan niet altijd gespannen zijn: men kan niet voortdurend met zware inspanning bezig zijn. Na inspannende arbeid is ontspanning nodig anders komt er verslapping of overspanning van en wordt men mogelijk depressief zoals velen tegenwoordig. Daar best rekening mee houden! Vroeger zegde men ook "*als men de boge te wyt spant, so berst hi geerne*" of in dichtvorm

Den boghe en magh niet altijdt ghespannan staen:

Want soo soude hy sijn kracht verliesen.

Want heete wateren lichts bevriesen.

Wijs, die maetigheydt in als kan kiezen.

Zo komt men bij een ander gezegde:

Verschillende pijlen op zijn boog hebben dus verschillende middelen om zijn doel te "beschietsen" en zo in zijn macht krijgen, om zijn doel te bereiken. Oudere variaties: *twee pesen op eenen boghe hebben, meer dan een koord op zijn boog hebben, hij moet nog veel pylen op zyn koker hebben*.

Aan de vruchten kent men de boom: het karakter van een mens kent men aan zijn daden. Andere betekenis: kinderen lijken op hun ouders zoals *de appel valt niet ver van de boom*.

Men kent het laecken uyt de zoom

En uyt de vrucht , de plant of boom.

Als het oude bomen zijn zegt het spreekwoord:

Men moet geen oude bomen verzetten of verplanten: want ze hebben diepe wortels en het verplaatsen veroorzaakt mogelijk afsterven, kapot- of doodgaan. Zo gaat het ook met oudere mensen. In onze maatschappij geen onbelangrijk gegeven. Iets om te treuren!

Voornamen (deel 12)

Valerius

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, ontleend aan de oorspronkelijke naam van een Romeins geslacht van Sabijnse afkomst waarvan de oudste bekende Publis Valerius Poplicola en Marcus Valerius Corvus waren.

Betekenis: sterke, gezonde, ook wel: invloedrijke

Afleidingen: Lerry, Valeer, Valere, Valeri, Valerij, Fale, Falerite, Val, Valeri, Valerie, Valerine

Vasius

Herkomst: gelatiniseerde voornaam van eenstammig Germaanse oorsprong, ontleend aan de stam Was- en identiek aan de voornaam Waso.

Betekenis: hevig, vurig, scherp

Afleidingen: Vaas, Vas, Vees, Vasa

Veronica

Herkomst: Bijbelse voornaam van Grieks-Latijnse afkomst en identiek aan de oudere naam Berenice van Macedonisch-Griekse oorsprong.

Betekenis: aanbrengster van de overwinning of zege.

Afleidingen: Beroniek, Roni, Ronnie, Ronny, Ver-na, Veroniek

Victorius

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong, ontleend uit de Romeinse mythologie waarin Victor en Victoria de namen waren van de God en Godin der overwinning. Die later werden vereenzelvigd met Niké de Griekse godin der overwinning. Victrix was een bijnaam die men gaf aan Venus als nationale godin der Romeinen.

Betekenis: overwinnaar, overwinning

Afleidingen: Fik, Vic, Victor, Vica, Victorianne, Victorien

Vincentius

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong en behalve de naam van 19 heiligen ook deze van onder meer de franse dominicaan Vincentius van Beauvais die de grootste encyclopedie der middeleeuwen schreef, de italiaanse schilder Vincenzo Foppa, de Duitse natuurgeneeskundige Vincenz Priesenitz, de Italiaanse componist Vin-

cenzo Bellini en de Nederlandse schilder Vincent van Gogh.

Betekenis: overwinnaar, triomfeerder, zegevierder

Afleidingen: Centius, Vincensus, Vincent, Vinke, Fien

Vivianus

Herkomst: Voornaam van Latijnse oorsprong en behalve de naam van 5 heiligen ook bekend uit de Keltische ridderroman Viviane en Merlijn waarin de fee Viviane als dame van he meer de overnaar Merlijn gevangen hield en optrad als de opvoderster van de ridder Lancelot.

Betekenis: levendige, opgewekte

Afleidingen: Babiana, Babiane, Biba, Bieke, Viviane, Viviën

Waldinus

Herkomst: Gelatiniseerde voornaam van eenstammig Germaanse oorsprong ontleend aan de stam Wald- en wel ontstaan als naamverkortings van tweestammig voornaam waarin de stam Wald- of -Wald aangetroffen wordt.

Betekenis: heerser

Afleidingen: Waldl, Waldo, Wout, Walda

Walo

Herkomst: Voornaam van eenstammig Germaanse oorsprong ontleend aan de stam Wal-evenals uit de Germaanse mythologie waarin Wala de naam was van een mythische profetes.

Betekenis: vreemde, vreemdeling, buitenlander

Afleidingen: Waal, Wael, Wally, Wuls, Gaëll

Walter

Herkomst: voornaam van twestammig Germaanse oorsprong samengesteld uit Walt- en -er. De voornaam is een omwisseling van de naamelementen van de voornaam Herald die eveneens van dezelfde tweestammig oorsprong afkomstig is.

Betekenis: lid van een heersend leger, ook wel: heersende heer

Afleidingen: Wally, Walt, Walther, Wauter, Wauthier, Wouter

Ward

Herkomst: Voornaam van eenstammig Germaanse afkomst en in feite ontstaan als naamverkortings vanuit tweestammig Germaanse oorsprong waarvan de eerste naamstam achterwege werd gelaten zoals Edward.

Betekenis: bewaarder, bewaker, behouder of beschermer

Afleidingen: Wardie, Wardje, Wardse, Wart, Warda

Werner

Herkomst: Duitse voornaam van tweestammig Germaanse oorsprong samengesteld uit Wern- en -er.

Betekenis: bewakende, bewarende, beschermende of behoedende van het leger, ook wel: bewakende, bewarende, beschermende of behoudende heer

Afleidingen: Warner, Werno, Werna, Warnie

Wilbert

Herkomst: Voornaam van tweestammig Germaanse oorsprong samengesteld uit Wil- en -Bert

Betekenis: Welwillende, wilskrachtige of bereidwillige uitblinker of schitterende

Afleidingen: Guilbert, Wilbertus, Wilberta

Winfried

Herkomst: Voornaam van tweestammig Germaans-Angelsaksische oorsprong en samengesteld uit Win- en -fried.

Betekenis: vriend van de vrede, veiligheid of zekerheid

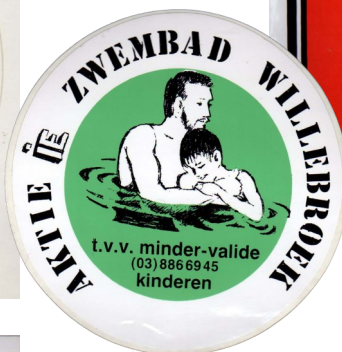
Afleidingen: Winfred, Winfried, Winie

Einde van de voornamenreeks

Bewerking: Natalie Geuens

Bron: Het Groot Voornamenboek

Willebroekse stickers uit de oude doos

Een persoonlijk verhaal uit de Grote Oorlog ...

Alphonsus Josephus Verlinden werd geboren in Westerlo op 4 augustus 1895 om middernacht en hij zal tijdens zijn leven met de voornaam 'Fons' aangesproken worden.

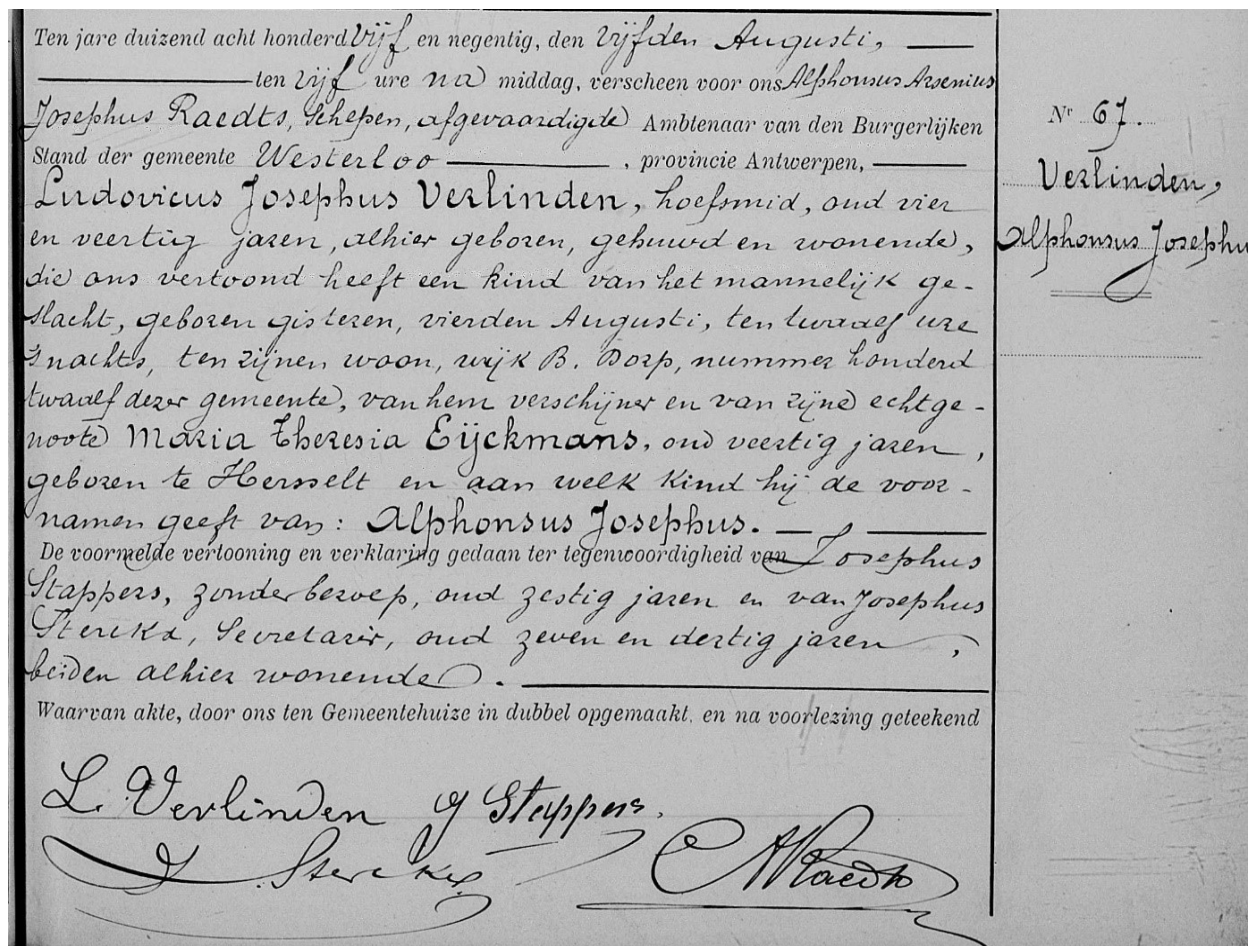
Zijn ouders zijn Ludovicus Josephus Verlinden, hoefsmid van beroep en hij is 44 jaar oud bij de geboorte van zijn vierde zoon. De vader is geboren, gehuwd en wonend in Westerlo (Antw.), lezen we in de geboorteakte. (BS Westerlo, akte 67)

Moeder Maria Theresia Eijkmans is veertig jaar oud als zoontje Fons geboren wordt en is zelf geboren in Herselt (Antw.), Herselt dat slechts een 6-tal km van Westerlo verwijderd ligt.

De ouders huwden in Westerlo op 4 april 1883. Het echtpaar kreeg tussen 1884 en 1900 in totaal 8 kinderen, zes zonen en twee dochters, waarvan één zoontje en één dochtertje als baby overlijden.

Alfons was het zesde kind in het gezin.

Het gezin woonde toen in Wijk B in Westerlo, in het Dorp nr. 112

Een 'cahier de brouillon/werkschrift', waarin een met de handgeschreven tekst, bewaard in een familiearchief, wordt aan vzw Vaertlinck bezorgd.

Het is een chronologisch verslag van de persoonlijke belevenissen in Wereldoorlog I van Fons Verlinden.

De bezorgster is Thérèse. Zij is de kleindochter van wijlen Fons Verlinden. En de dochter van wijlen Jos De Boeck (huisarts) en Verlinden Judith, Judith in 2020 de 95-jarige dochter van Fons, zijn enige kind.

Aangezien de wet op de privacy, en aangezien er nog levende nakomelingen zijn, kregen wij van elk familielid de schriftelijke toestemming tot publiceren. Hiervoor hartelijk dank aan de familie De Boeck-Verlinden.

In 1972 schrijft Fons dit verslag dat hij 'herinneringen' noemt en we noteren hem in zijn eigen bewoordingen. De tekst werd letterlijk overgenomen. Zijn verslag behoort tot de categorie egodocumenten. Hou er bij het lezen dus rekening mee dat een 'persoonlijk verslag' – meer dan 50 jaar na de gebeurtenissen neergeschreven - een subjectieve weergave kan zijn van de realiteit. Niettemin is dit een onbetaalbaar historisch document en geeft het ons een uitzonderlijke en gedetailleerde inkijk in Fons zijn persoonlijke ervaringen en belevenissen als jeugdige kerel, in een periode die 'overdonderend' was.

Bij aanvang stelt Fons zichzelf eerst voor en vermeldt daarna zijn decoraties uit de 1ste Wereldoorlog.

Verlinden Alphons Joseph is geboren op 4 augustus 1895 te Westerlo,
gewezen peloton overste Loopgraven – Schutters B...- B...

Officier in Kroonorde met zwaarden
Officier Leopold II-orde met zwaarden
Ridder in de Leopold I orde met zwaarden
Ridder in de Kroonorde
Ridder in de Leopold II met zwaarden
Oorlogskruis met Palmen
Vuurkruis e.a.

Voorzitter Nationale Strijdersbond afdeling Willebroek
Gulden Ereteken N.S.B.
Plaatselijk Afgevaardigde N.W.O.S.

Herinneringen uit de oorlogsjaren 14-18

"Waarom deze herinneringen nog neerschrijven in 1972"? vraagt de dan 77-jarige Fons zich af...

Lees mee wat hij zich herinnert en wat hij te vertellen heeft.

Fons Verlinden verblijft in Knokke op het moment dat hij begint met 'pennen'.

En is het toevallig dat hij begint met schrijven op 21 juli 1972? Onze nationale feestdag!

Fons Verlinden aan het woord:

Ik heb steeds een goed geheugen gehad. Op 77-jarige leeftijd gaat het minder goed. Dit is dan meer bedoeld als een test en niet om gebeurlijke uitgave.

Ik ben geen oorlogsheld geweest – helden bestaan enkel in de verbeelding – in filmen – oorlogsverhalen en zo meer.

Wel heb ik volledig mijn plicht als strijder volbracht. Getuige mijn aanstelling reeds op 19 ½ jaar als peloton overste van een groep bombardiers (*bommenwerpers*) in de loopgraven. Mijn bevorderingen en citaties en in bijzonder mijn omgang met de hoogste officieren van Divisie-regiment – Grenadiers en Karabiniers.

Hoe kwam ik er toe vervroegd dienst te nemen bij het leger?

September 1912 – 17 jaar – bood ik mij aan voor het examen van Order Klerk bij de Posterijen in de grote zalen van de Cinquantenaire (*Eeuwfeestpaleizen*) in Brussel; het aantal deelnemers was bijzonder groot voor de 250 plaatsen die te begeven waren. Het viel goed mee en reeds na een paar weken vernam ik door mijn oom, postmeester te Herentals, dat ik bij de weerhouden gerekend werd.

Mijn jeugdige ouderdom en gezien het groot aantal voorkeurgerechtigden zou ik niet bij de eerste 100 opgeroepen kunnen gerekend worden. Mijn oom had zich in verbinding gesteld met de toenmalige minister van Posterijen en kon alleen de verzekering bekomen dat ik binnen het jaar – zegge einde 1913 – in dienst zou geroepen worden.

Mijn oom sprak met vader over de situatie – ofwel verder studeren of indien ik er lust in had vervroegd dienst nemen bij het leger waar ik mij dan in de regimentsschool kon voorbereiden tot het examen van Commies direct (*ambtenaren functie*).

Als onderofficier zou het mij toelaten te genieten van voorrechten die de militairen genoten voor dergelijk examen.

Zo nam ik op 28 januari 1913 vervroegd dienst als milicien-vrijwilliger voor een termijn van 2 jaren en werd aangeduid voor de Artillerie van de vesting Antwerpen met garnizoen in fort van Lier.

De cursussen voor de (ge)gradueerden zouden aanvangen op 01/04/1914. In afwachting, soldaat spelen op het fort (*van Lier*). Bij de eerste “appel” vroeg mij de wachtmeester (een Brusselaar) wat ik zoal gedaan had vroeger – op mijn antwoord: school gelopen en Middelbare school te Aarschot – vond hij het best dat ik mij zou bezig houden met de Refter. De soldaten aten al niet meer uit de “gamellen” maar ieder beschikte over een bol die na het eetmaal moest afgewassen worden en ook de refter diende rein gehouden te worden.

De patattenjas (*aardappelen schillen*) was nog in voege en ieder soldaat zou op beurt dan de plaats moeten opruimen. Maar de beurt viel steeds op mij en na een klacht bij de commandant werd ik aangesteld als helper op het bureau.

Op 1 april 1913 vertrok ik dan naar fort IV waar de school zijn cursus zou beginnen. Na een eerste proef werd ik aangeduid voor de Franse taalrol? en bracht er de eindexamens met eindresultaat als primus Franse en Vlaamse afdeling. Na een verlof van 14 dagen, met soldij, werd ik brigadier gepromoveerd op 1-10-1913 en hernam de cursus van onderofficier waar ik nogmaals primus werd en op 1-4-1914 Wachtmeester werd genoemd met standplaats fort van Steendorp. Op de school werd mij de vraag gesteld terug te komen als moniteur bij de volgende cursussen.

Ingang van het fort van Steendorp (© gemeente Temse)

Binnenkoer fort van Steendorp (2018) (© gemeente Temse)

Mijn aankomst op Steendorp was alles behalve aanmoedigend.

Een paar weken later werd er voor al de onderofficieren een prijskamp gehouden over de kennis van schietkunderichting en andere. Ik behaalde de prijs met als extra beloning 15 dagen verlof met soldij en vergoeding, voeding en andere voordelen. Ik zou verder met de gewone diensten van wachten en werk de chef helpen op het bureel in afwachting van mijn terugkeer naar school op fort IV Oude God (*Mortsel*).

De commandant van Steendorp vond mij steeds te jong en wilde niet dat ik mij zou bezig houden met het onderricht der rekruten.

Oorlog 4-8-1914

Meerdere klassen werden onder de wapens geroepen en in bijzonder werden de oude klassen in het fort opgenomen.

Algemene bijeenkomst op de binnenkoer waar de Commandant een toespraak hield voor de troepen: Vaderland in gevaar – het land rekende op zijn zonen voor de verdediging van zijn grondgebied en zo meer.

Al de onderofficieren werden samen gebracht na het vertrek van de soldaten en de Commandant (in 't Frans natuurlijk) deed een bijzondere oproep op hen om volledig hun plicht te doen.

Hij vroeg dan een vrijwilliger voor een bijzondere opdracht. Hij drukte in bijzonder op het vrijwillig aanvaarden van de opdracht want de gevaren waren bijzonder groot.

Ik deed twee passen vooruit en was de enige 'vrijwilliger'.

De Commandant herhaalde nogmaals zijn vraag en niemand bood zich nog aan.

De Commandant die steeds vroeger al weinig sympathie voor mij scheen te hebben zegde brutaal weg: ik heb een Onderofficier gevraagd en geen jong meisje!

Terug in de rang herhaalde hij zijn vraag en opnieuw deed ik twee passen vooruit. Niemand volgde mijn voorbeeld en de Commandant verzocht mij hem te volgen op zijn bureel waar hij mij in kennis stelde van de gevaarlijke opdracht die hij mij tegen zijn gedacht zou toevertrouwen.

Plaats nemen als waarnemer in de kerktoren van Temse en ieder gebeurlijke beweging van de vijand overmaken aan het fort. Drie soldaten zouden mij vergezellen en het waren toevallig jongens van den omtrek. Ik zou de toren niet verlaten enkel voor mijn maaltijden die ik zou nemen in café De Harmonie op de Markt.

De soldaten zouden ieder op beurt hun eten afhalen op 't fort.

Stadhuis en kerktoren Temse waar Fons op de uitkijk zat

De eerste weken verliepen kalm. Een goede verbinding werd aangelegd met luidsprekers tussen toren en fort. Begin oktober kwam er beweging. Ons veldleger had zich teruggetrokken binnen de fortlijnen en het hoofdkwartier vestigde zich in het stadhuis van Temse. Koning Albert kwam met een ganse groep hoge officieren kennis nemen van de omgeving boven in de toren op 7 oktober 1914. Hij gaf de indruk zeer bezorgd te zijn, was heel vriendelijk tegenover ons.

Vroeg mij te willen aanduiden welke de bijzondere punten waren die ik bijzonder diende in 't oog te houden en zo meer.

Op donderdag 7 oktober (1914) werd de Scheldebrug in Temse opgeblazen en de troepen begonnen zich terug te trekken uit Tielrode-Waasmunster.

Op vrijdag zag ik in de richting Bornem een witte vlag - het fort van Bornem scheen overgegeven te zijn. Ik meldde het feit aan Steendorp en kreeg een oude Majoor aan het apparaat (deze was overgekomen van Namen) deze zegde mij als ik nogmaals dergelijke stommiteit zou uitkramen hij mij streng zou bestraffen. Enkele ogenblikken later werd ik opgeroepen door de Commandant van 't fort en herhaalde mijn bevindingen.

Hij was niet verwonderd en zegde mij dat hij zojuist had ondervonden dat de verbinding met fort Bornem verbroken was en dat ik bijzonder moest toezien. Ik zegde hem dan ook dat er geruchten waren op de Markt (Temse) van terugtrekken van het veldleger en dat ingevolge onze rechterflank niet meer gedekt scheen. Ik vroeg hem de toelating mij te gaan vergewissen van de toestand en bekwam toelating mij van de toren te verwijderen. Ik mocht zelf een opeisingsbevel ondertekenen voor een velo. De commissaris (van Temse) vergezelde mij naar een velowinkel en ik koos er een prachtig koersrijwiel "Bury". Een soldaat uit Tielrode die over een rijwiel beschikte zou mij vergezellen en inderdaad alle tweeën waren reeds weg in richting St. Niklaas - Lokeren. Waasmunster was verlaten en zelfs de burgers waren in grote getallen op de vlucht gegaan.

Onmogelijk per velo te rijden in de straten – stuk geworpen flessen en uitrusting lagen op de straatstenen. De soldaat wees mij aan welke richting ik diende te volgen naar de brug op de Durme.

Ik verzocht hem bij de velo's te blijven en begaf mij naar de brug waar loopgraven waren gegraven rondom de molen die vlak aan de brug stond. Geen ziel te bespeuren maar aan de overkant van de brug (opgeblazen) bevonden zich een groep ruiters en cyclisten die gezien hun uniformen Duitsers waren. Hoe nu het fort Steendorp verwittigen? In die tijd waren er geen telefoons als nu en nergens vind ik een middel om verbinding te krijgen. Dan maar zo snel mogelijk terug naar de toren om het fort in te lichten. Toen ik op de Markt aankwam vertelde mij een paar burgers dat de 2 overige soldaten teruggeroepen (waren) naar het fort en dat zij de apparaten vernietigd hadden op bevel van 't fort. Mijn derde soldaat was reeds op zijn velo gesprongen en de weg naar 't fort ingeslagen. Ik had beloofd aan de mensen van het café De Harmonie te zeggen als het gevaar zou daar zijn en als ik zegde dat de Duitsers dichtbij waren sloegen zij ook op de vlucht en riepen mij toe dat mijn eten op de stoof stond. En inderdaad rap wat binnengespeeld. Gewoonlijk was er een glas bier bij – waren zij zeker vergeten en schonk mij dan een goede pint Elixir (d' Anvers) in en dan naar 't fort. Ik wil u verzekeren dat 'k warm had met die pint likeur. De troepen van 't fort waren reeds in aftocht, enkel de Commandant en die oude Majoor stonden nog in de gang. Ik wilde nog rap naar de kamer lopen om wat kleding bij te halen en de enkele nieuwe briefjes van 5 fr. die ik zorgzaam geborgen had in een woordenboek Larousse. Geen toelating om verder in 't fort te gaan dat volgens hunne verklaring ieder ogen-

blik zou in de lucht vliegen. In werkelijkheid is 't fort nooit gesprongen.

Ik leunde tegen de muur van de grote gang, moe van gejaagd de weg naar het fort afgelegd te hebben en verhit van de grote pint Elixir. Een soldaat die bij de Majoor gebleven was dacht de veiligheid van zijn geweer ingeschakeld te hebben en legde zijn vinger op de trekker – een schot ging af en vloog achter mijn nek in de muur.

Wij stapten dan samen als achterwacht naar de mannen die reeds wat vroeger in aftocht waren gegaan.

Ter hoogte van Haasdonk fort bevond zich reeds een groep Duitse ruiters drager van een witte vlag als parlementairen. Haasdonk gaf zich over. Verder naar Beveren Waas waar de Majoor zich naar een militair bureel begaf om inlichtingen. De Majoor had zich al die tijd aan mijn rechterarm vastgeklampt met de linker hand stuurde ik mijn velo en trok nu mee tot aan het bureel. De eerste die weggestuurd werd was ik maar de Majoor volgde snel en werd zelfs buiten geworpen.

Verder opgemarcheerd over Vracene (*Vrasene*) naar de Clinge waar wij op de middag (*zaterdag*) toekwamen. De Commandanten van de verschillende eenheden kregen bevel inventaris op te maken van het aantal geweren en munities en deelden aan de troepen mede dat er een uur rust werd toegestaan. Onze Commandant vroeg me met de velo langsheen de grens te willen gaan zien of de weg nog vrij was. Over Koewacht in de richting Zelzate.

Overall troepen in wanorde in aftocht. Meerdere Onderofficieren en soldaten van Steendorp hadden de eenheid verlaten en vroegen me bij hen aan te sluiten. Ik had een opdracht en zou ze volbrengen.

Na een uur was ik terug en zei de Commandant dat de baan in richting Zelzate vrij was – wel waren er vuurschoten waar te nemen uit de richting Lokeren. De rustperiode is verlengd zei de Commandant en nieuwe onderrichtingen zullen volgen.

De Majoor was verdwenen en de Commandant was spraakzamer geworden toen ik hem zegde dat meerdere Onderofficieren van Steendorp reeds heel verder opstapten zei hij dat hij appel zou maken en ieder afwezige zou doen straffen. Tegen de avond waren de gelederen erg gedund en geen nieuwe onderrichtingen werden gegeven. Hij schreef een opeisingsbevel naar de bakker van het dorp voor 25 broden die ik afhaalde met een paar soldaten.

De burgervluchtelingen smeekten ons voor een brood en ik geloof dat er geen twee broden meer overbleven als ik terug bij de Commandant kwam.

Wordt vervolgd in ons volgend tijdschrift

Bewerking en samenstelling: Annie Van Dessel

Wij zijn

VOORLOPIG GESLOTEN TOT EN MET 28 FEBRUARI 2021

Ere-Leden

ANCIAUX Bavo
COENJAERTS Rafael
DE JONGHE - TORFS
DE MAEYER Danny
DELETTE Alfred
DERYCKE Noël
DUYSBURGH Karel
FOQUE Guy
HENS Werner - DE HEEL
MAES Alfons
MUYSHONDT-VAN MOER
SCHAERLAECKEN Theo
SCHROVEN Ivo BV (dokter)
SIEBENS Marcel

WILLEBROEK
WILLEBROEK
HEINDONK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
GENT
LEEST
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
BONHEIDEN
RUMST

SYNDIC Pro Bvba
VAN AUWENIS-PINTENS
VAN DE VLIET Frans
VAN DER AUWERA-TAFFIEN
VAN DER JEUGHT François
VAN DESSEL Annie
VAN DYCK Georges
VAN DYCK Rudiger
VAN HOOYMISSEN Carl
VAN HUMBEECK Luc
VAN NOTEN Yves (notaris)
VERHOEVEN - FOQUE
VLEUGELS-BREMS Georges

BLAASVELD
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
KEERBERGEN
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
HINGENE
BLAASVELD
KONTICH

Steunende Leden

AERTS Rudy
BROCK Johan
BROOS Jan
BUGGENHOUDT
CALUWE Ludwig
CANNAERTS-DOM
DALLE-HAUCHECORNE
DE BACKER Ivo
DE BOECK Etienne
DE BONDT Paul
DE BORGER Ariane
DE BRUYN Irma
DELALIEUX Sophie
DEZAEGER A. dokter
FRANS Victor
GEUENS Natalie
HAUCHECORNE Viviane
HERMANS Jan
HEYMANS Jef
JORDAENS Flor
KETELS Carlos
LEMMENS Guido
LEYS Kim
MAES Erna
MOENS Eddy
PEETERS Jan

VILVOORDE
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
ESSEN
BLAASVELD
WILLEBROEK
BERCHEM
PUURS
REET
WILLEBROEK
WILLEBROEK
KAPELLEN
WILLEBROEK
HEINDONK
BREENDONK
WILLEBROEK
TISSELT
WILLEBROEK
PUURS
WILLEBROEK
BREENDONK
TISSELT
WILLEBROEK
WILLEBROEK
BREENDONK

REYNTIENS Marie-Louise
STEVENS Isidoor
TEMMERMAN Florette
TEMMERMAN Josephine
THYSEBAERT Jozef
VAN ASBROECK Jan
VAN BUGGENHOUT Jozef
VAN CAMPENHOUDT Raimond
VAN CAUTER Alain
VAN DE VONDEL Gerda
VAN DEN BOGAERT Claire
VAN DER AA Eric
VAN DER KRIEKEN Hendrik
VAN DER TAELEN-DE BOECK
VAN INGELGEM Irena
VAN INGHEM Marie-Jeanne
VAN PRAET-DAMMAN
VAN ROY-DE WITTE
VERBIST Edith
VERBRUGGEN Luc
VERELST Jozef
VERSTREPEN Christiaan
VERSTREPEN Frans
VLEMINCKX Albert
WAUMANS Eddy
WYMEERS Harry

WILLEBROEK
WILLEBROEK
WEMMEL
WILLEBROEK
TEMSE
KLEIN WILLEBROEK
TISSELT
TISSELT
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
TISSELT
MECHELEN
WILLEBROEK
BLAASVELD
WILLEBROEK
BREENDONK
WILLEBROEK
DEURNE
MALLE
WILLEBROEK
WILLEBROEK
WILLEBROEK
BLAASVELD
OPPUURS
WILLEBROEK

**Bedankt aan alle abonnees
en sponsors voor de steun aan
onze vereniging!!**

**Bij uw volgende
aankoop denk eens aan
onze sponsors !!!**

BOEKSKE

Overwinningsstraat 76 - Willebroek
Tel. 03/886.73.84

**Krantenronde
voor 7uur geleverd**

www.inforegio.be/bloemenwinkel-het-groene-huis-willebroek

OPENINGSUREN

maandag	12u-18u
dinsdag	gesloten
woensdag	9u30-18u
donderdag	9u30-18u
vrijdag	9u30-18u
zaterdag	9u30-16u
zondag	8u30-13u

Bruidswerk

Geschenken

Grafdecoraties

Bloemschik cursussen

Overwinningsstraat 163b, 2830 Willebroek
Tel: 03 860 10 17 GSM: 0478 480 735

JUWELEN
UURWERKEN

Jan Maes

L. De Naeyerplein 31
2830 Willebroek
03 886 86 26

Bruul 85
2800 Mechelen
015 20 15 21
www.jan-maes-mechelen.be

ELECTRO W. CLEEMPUT N.V.

- ALGEMENE ELECTRICITEITSWERKEN
RENOVATIE/NIJEUWBOUW
- VERLICHTING
- VERWARMING
ERKEND VERDELER DIMPLEX
- HUISHOUDTOESTELLEN

Overwinningstraat 102 | 2830 Willebroek
tel. 03 886 77 37 | info@electrowcleemput.be

Bakkerij Philippe

Kerkstraat 26 - 2830 Willebroek

Tel. 03 886 65 09

4 broodautomaten
Baeckelmansstraat: Centeabank
Kard. Cardijnlaan Tisselt
Vennestraat Willebroek
Bezelaerstraat Blaasveld

**KEUKENCENTER
MASURE**

KEUKENS - BADKAMERS - DRESSINGS

Kleine Amer 15
2870 Kalfort - Puurs
Tel: 03 889 22 48
info@keukensmasure.be

Openingsuren

MA-VRIJ
10u - 18u30

Zaterdag
10u - 17u00

Zondagen en Feestdagen
Gesloten

上海酒家

CHINEES RESTAURANT SHANGHAI

Stationsplein 2
2830 Willebroek
Tel. 03 886 74 96

Ruime parking

Heeft u allergenen, gelieve dit te melden
bij bestelling. Wij trachten u zo goed
mogelijk verder te helpen.

Maandag	17u30-21u30
Dinsdag	GESLOTEN
Woensdag	GESLOTEN
Donderdag	17u30-21u30
Vrijdag	17u30-21u30
Zaterdag	17u30-21u30
Zondag	12u00-14u00 17u30-21u30

BROODJES - KOFFIE - SALADBAR

EV!

BROODJES - WARME SNACKS - KOUDE SCHOTELS
- ONTBIJT - ONTBIJTMANDEN - BROODMANDEN -
KOFFIE - SALADBAR

Vanzelfsprekend leveren wij aan bedrijven.
Ook voor bedrijfsevenementen, meetings en privéfeesten
hebben wij de perfecte oplossing.

Bespaar uw kostbare tijd door uw broodjes telefonisch te
bestellen

Maak tevens gebruik van onze **SPAARKAART!**

OPENINGSUREN

maandag van 9 - 15u	donderdag van 9 - 15u
dinsdag 9 - 15u	vrijdag van 9 - 15u
woensdag van 7 - 15u	zaterdag van 9 - 15u

zon- en feestdagen GESLOTEN!

L. De Naeyerplein 5, 2830 Willebroek
03 434 20 33 • 0485 36 11 27

Kristel & Robert
De Maeyer
Visspecialzaak
Traiteur

Openingsuren
wo tot vrij 9u-18u
zat 9u-17u
zon 9u-12u
Ook open op feestdagen 9u-12u
ma & di gesloten

Vooruitgangsstraat 106 - 2830 Willebroek
Tel: 03 860 93 31
www.visspecialzaak.be
info@visspecialzaak.be

Alle dagen culinair feest

Onze traiteurdienst - voor elke gelegenheid

van dyck

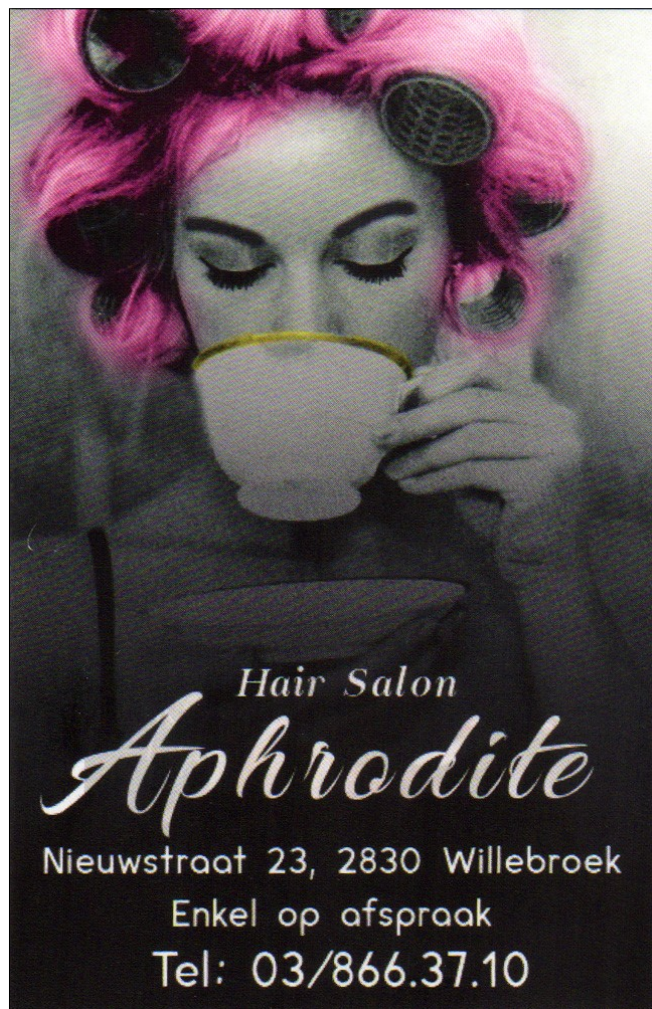

bed - bad - keukenlinnen
ondergoed - nachtkleding
naaiboetiek - modeaccessoires

A. Van Landegemstraat 41
2830 Willebroek
Tel. 03/886.60.82

Ik lees Vaertlinck Contact al jaren van A tot Z en raad het aan elke Willebroekenaar aan.
Een abonnement kan al vanaf 20 euro

Met genegen groet,
Georges Van Dyck op zijn 92ste.

Hair Salon
Aphrodite
Nieuwstraat 23, 2830 Willebroek
Enkel op afspraak
Tel: 03/866.37.10

AD Willebroek

Dendermondsesteenweg 168/A
2830 Willebroek
Tel. 03 886 41 30

Openingsuren

Maandag van 12u30 - 20u00

Vrijdag van 08u00 - 20u00

Dinsdag van 08u00 - 20u00

Zaterdag van 08u00 - 20u00

Woensdag van 08u00 - 20u00

Zondag van 08u00 - 12u30

Donderdag van 08u00 - 20u00

Feestdagen van 08u00 - 12u30

Rentaco Insurance BV
Onafhankelijk verzekeringsmakelaar

Rentaco Finance BV
AXA Bank-agent

Overwinningsstraat 34
2830 Willebroek
Tel: 03/886.77.20
Mail: david@rentaco.be

Onrs: 0541.431.036 en 0734.785.094

**FIETSEN
CLAESSENS**

Mechelsesteenweg 8
(aan de brug)
2830 Willebroek

Tel: 03/886 62 70 - 03/886 38 51

Openingsuren:

Dinsdag tot Vrijdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 19.00

Zaterdag
09.00 tot 12.00 en van 13.30 tot 18.00

Maandag en Zondag
Gesloten

**Groep
Kerremans**

Overwinningsstraat 87 - 2830 Willebroek
+32 3 886 43 39 - info@groepkerremans.be
www.groepkerremans.be

**Zakenkantoor
Kerremans**
UW VERZEKERINGSMAKELAAR

Crelan

**Vastgoed
Kerremans**
UW VASTGOEDMAKELAAR

WWW.KBC.BE

**Beestig
goeie
service.**

**KBC Verzekeringen
Spiessens & Wuyts bvba**

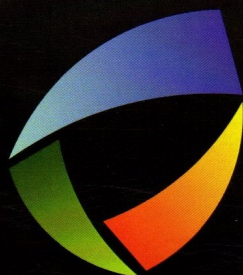
A. Van Landeghemplein 1
2830 Willebroek

03 866 17 38 - 0475.61.26.66

luc.spiessens2@verz.kbc.be

Ontdek onze digitale wereld...

MT PRINT FACTORY

by MICROFILM TECHNIK

Dendermondsesteenweg 151/4
2830 Willebroek
03 866 25 25

www.microfilmtechnik.be

www.mtprintfactory.be

print@mtprintfactory.be

DRUKWERK EN GRAFISCH ONTWERP

KOPIEREN, PRINTEN & AFWERKING

MICROFILM & SCANNING

WWW.MTPRINTSTORE.BE

zelfs gesloten zijn we open...